

Tässä Minnassa

- 3 Puheenjohtajalta, Leena Ruusuvuori
- 4 Nobelin rauhanpalkinto Kati Juvalle, Leena Hietanen
- 6 Ihmiskauppa räjähtää käsiin, Leena Hietanen
- 7 Elämä maailmalla kohenee, Kirsti Pohjonen
- 8 Sananvapaus on osa ihmisyyttä, Kirsti Pohjonen
- 10 Urheilujohtajuus on kestävyyslaji, Leena Hietanen
- 13 Tasa-arvo toteutuu kirkossa hitaasti, Riitta Mäkelä
- 14 #metoo-kysely, Maija Kauppinen
- 15 Seksuaalinen häirintä ja sen torjunta, Nuppu Rouhiainen
- 16 Naisrauhaa vaadittu jo yli 700 vuotta, Maija Kauppinen
- 17 Köyhyys naisistuu, Leena Hietanen ja Maija Kauppinen
- 20 Julkilausuma
- 20 Myllypuron leipäono, Leena Hietanen
- 21 Köyhyyden häpeä, Tuula Stenberg
- 22 Oppimista ikä kaikki, Maija Kauppinen
- 23 Naisliiton hallitus
- 24 Uusia naisiammatteja, Leena Hietanen
- 28 Kansallinen kertomus ja sen pirstoutuminen, Maija Kauppinen
- 30 110-vuotiaan Suomalaisen Naisliiton tähdet, Maija Kauppinen
- 34 Sata vuotta naisasiatyötä Vaasassa, Marjatta Björknäs
- 37 Kirjaviisaat, Leena Hietanen, Riitta Mäkelä, Tuulikki Ritvanen, Leena Rönkkö
- 42 Oulun Tiinasta tohtori, Riitta Mäkelä
- 43 Tasa-arvosta keskusteltiin Torniossa, Heli Huhtamäki ja Marja-Riitta Tervahauta
- 44 Tilkuvakka
- 47 Vaasan 100-vuotisjuhla
- 48 Hämeenlinnan kesäjuhla

Kansikuva: Birgitta Kervinen, tasa-arvosta palkittu urheilujohtaja – Kuva: Leena Hietanen

Päätoimittaja: Maija Kauppinen.

Kirjoittajat ja kuvaajat: Marjatta Björknäs, Kirsi Heikkilä, Leena Hietanen, Heli Huhtamäki, Mari Hyttinen, Raili Ilola, Maija Kauppinen, Petri Krohn, Pirjo Kukkohovi, Lea Leminaho, Riitta Mäkelä, Kirsti Ojala, Kirsti Pohjonen, Elisa Putti, Tuulikki Ritvanen, Nuppu Rouhiainen, Leena Rönkkö, Tuula Stenberg, Merja Talkamo ja Marja-Riitta Tervahauta

Toimitusneuvosto: Merja Helle, Helsinki, Kirsti Pohjonen, Helsinki; Maija Kauppinen, Hämeenlinna, Anita Lyyra, Jyväskylä, Tuulikki Ritvanen, Lahti; Riitta Mäkelä, Oulu; Raili Ilola, Tornio ja Marjatta Björknäs, Vaasa.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Auranranta 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440 699 277, toimisto@suomalainennaisliitto.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, 050 529 2473.

Graafinen suunnittelu: Marja Kivelä • Paino: Grano Oy, Helsinki 2018 • ISSN 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy joulukuussa 2018.

Puheenjohtajalta

NAISET NAISTEN TUKENA

Hyvät Minnan lukijat, Naisliiton nykyiset ja tulevat jäsenet.

Uusi toimintavuosi on käynnistynyt vauhdilla. Juhlavuoden syyskokous päätti vuoden teemaksi Naiset naisten tukena, joka kuvaa yhtä liiton toiminnan perusajatusta. Meidän on toteutettava tämä tavoite valistuksen ja virkistymisen keinoin, naisten omaa ääntä kuunnellen.

Minna Canth -seminaarit antavat meille aina ideoita toimintaa varten. Kevään Naiset ja köyhyys -seminaari ei tehnyt poikkeusta, vaan mainioiden puhujien ansiosta antoi paljon ajattelemisen aihetta ja myös pohjan julkilausumallemme Köyhyyden naisistuminen on pysäytettävä.

Tässä lehdessä kerrotaan myös Naisliiton juhlavuodesta, jonka teemana oli edellisenä syksynä Torniossa hyväksytty Naiset näkyviin – Suomalainen naisliitto 110 vuotta. Teema näkyi Liiton toiminnassa, seminaareissa ja Minna-lehdessä. Juhlavuosi antoi lisäpontta viestinnän suunnittelulle ja yhteisen ilmeen luomiselle.

Liiton kärkihanke Naisten Ääni -verkkajulkaisu oli osa Suomi 100 -ohjelmaa. Tätä monen järjestön onnistunutta yhteistyöhanketta veti koordinaattori FT Maritta Pohls asiantuntijapalveluna. Naisliiton jäsenyhdistykset edistivät Naisten Äänen tunnettuutta ja kirjoitusten keruuta seminaarein, näyttelyin ja kirjoittajakoulutuksin.

Perinteinen Minna Canth -seminaari järjestettiin Naisten Äänen ja kunnallisvaalien innoittamana Anna Ääni Naiselle -seminaarina Tampereella. Naisten Ääni -näyttelyt oli uusi toimintamuoto, ja niitä oli usealla paikkakunnalla.

Niille suunniteltiin oma ulkoasu, jota hyödynsi vain näyttely Karjalaisen naisen ääni 100-vuotiaassa Suomessa ja osittain myös Vaasan näyttely. Vaasalaisten videokertomuksia voi katsoa Naisten Ääni -tietokannassa.

Naisliiton toiminnan ydintä ovat toimikunnat ja työryhmät, jotka valmistelevat, suunnittelevat ja toteuttavat Naisliiton tapahtumia vuoden teeman mukaan. Jäsenyhdistykset nimeävät niiden jäsenet, mikä takaa, että erilaiset näkemykset saadaan esiin.

Juhlavuotta varten oli perustettu historia- ja juhlatoimikunta. Historiatoimikunta suunnitteli historian, 110-vuotisjuhlakirjan Valkoisia variksia ja helmikanoja, jonka 500 kappaleen painoksesta on jo puolet myyty. Juhlakirja hyväksyttiin Naisjärjestöjen Keskusliiton ja Tasa-arvoasianneuvottelukunnan 100 tasa-arvotekoa listalle. Juhlatoimikunta puolestaan suunnitteli ja toteutti onnistuneen Finlandia-talon pääjuhlan.

Yhdistyksistä/osastoista myös Helsinki, Jyväskylä, Oulu ja Tornio täyttivät 110 vuotta ja järjestivät suosittu juhlat/juhlaseminaarin.

Kaikki tämä on vaatinut valtavasti vapaaehtoistyötä. Kiitos onnistuneesta juhlavuodesta kuuluu meille kaikille!

Vuosi 2018 alkoi Helsingin yhdistyksen järjestämällä monipuolisella ajankohtaisseminaarilla, jossa puhuttiin niin epätasa-arvourheilusta kuin #metoo-kampanjastakin ja siitä miten voimme ehkäistä seksuaalista häirintää. Sukupuolen merkitys liikkeenjohdossa ja kirkon piirissä jopa sananvapaudessa kertovat rakenteellisesta epätasa-arvosta, joka on kitkettävä suomalaisesta yhteiskunnasta.

Juhlakirjan innoittamina vietämme lähes 70 vuoden tauon jälkeen kesäjuhlia. Hämeenlinnan yhdistys on tehnyt valtavan työn ja rakentanut ohjelman, joka on suorastaan hengästyttävän laaja. Juhlissa ja seminaareissa voimme tutustua toisiimme ja verrata yhdistystemme toimintaa ja painopisteitä. Sunnuntain ohjelmassa on Quo vadis Suomalainen Naisliitto, keskustelu, jossa pohdimme tulevaisuuttamme. Onko meillä liittokokonaisuus, jolla on yhteinen päämäärä? Vai annetaanko kaikkien kukkien kukkia?

Juhlinta jatkuu syksyllä Vaasassa, jossa juhlimme syyskokouksen yhteydessä satavuotiaasta Vaasan Suomalaisesta Naisklubia. Jo nyt kannattaa merkitä kalenteriin lokakuun kolmas viikonloppu varatuksi.

Hyvää naisasiakesää.

Leena Ruusuvuori
Suomalainen Naisliitto,
puheenjohtaja

KATI JUVA ON TUPLAVOITTAJA

Nobelin rauhanpalkinto 2017 on helsinkiläiselle neurologi Kati Juvalle jo toinen kerta, kun hän pääsi siitä osalliseksi.

Kati Juva ounasteli jo viime kesänä, että joulukuussa voi olla asiaa Osloon. YK:ssa oli tulossa käsittelyyn ydinaseet kieltävä sopimus, joka allekirjoitettiin heinäkuussa.

– Sen jälkeen oli selvää, että ydinaseiden kieltoa voimakkaasti ajava kansainvälinen järjestö ICAN on yksi Nobelin rauhanpalkinnon saajaehdokkaista, hän sanoo.

Kati Juva on Suomen ICAN-koordinaattori yhdessä **Tuuli Vuoren** kanssa. Järjestön nimi lausutaan I can. minä osaan. Lyhenne tulee sanoista International Campaign to Abolish Nuclear Weapons.

Piippuhyllyllä Oslossa

Kati Juva osallistui Nobel-juhlallisuuksiin parinsadan muun ICAN-aktivistin kanssa seuraten sitä videolähetyksenä Osloon rauhantalolla, Nobel Peace Centerissä. Pääjuhla pidettiin Osloon kaupungintalossa, jossa rauhanpalkinnon otti vastaan ICANin ruotsalainen puheenjohtaja **Beatrice Fihn Setsuko Thurlown** kanssa, joka on hibakusha eli atomipommin uhri. Juhlalla osallistui aktivistien kanssa kymmeniä hibakusheja sekä heidän omaisiaan ja tukijoitaan Japanista.

– Nobel-juhla on tärkeä norjalaisen sosieteetin vuotui-

nen tapahtuma, joten palkinnon saajalle varataan yleensä vain muutama paikka. Tästä syystä suuri osa ICANin aktiiveista jäi kaupungintalon juhlallisuuksien ulkopuolelle.

Siivotonta menoa

YK:n ydinaseet kieltävän sopimuksen puolesta äänesti YK:ssa 122 maata. Suomi ei tukenut sopimusta toisin kuin Ruotsi.

– Se on siivotonta, Kati Juva sanoo.

Valintaansa Suomi perustelee väittämällä, ettei allekirjoituksella ole merkitystä, kun kaikki ydinasevallat jäävät sopimuksen ulkopuolelle. Yhdysvaltain puolustusministeri **James Mattis** on kuitenkin painostanut Ruotsia olemaan allekirjoittamatta sopimusta.

– Se todistaa, että sopimuksella on merkitystä, samoin NATO:n voimakas vastustus, Kati Juva toteaa eikä usko Suomen jättäneen allekirjoittamatta sopimusta Yhdysvaltojen painostuksesta. – Kyllä se on suomalaisten omaa varovaisuutta.

Oppositio vs. hallitus

ICAN Finlandin tärkein tehtävä on lobata ulkopoliittisia päättäjiä allekirjoittamaan ydinaseet kieltävä sopimus. Edellinen ulkoministeri **Erkki Tuomioja** tapasi ICANin edustajia, mutta nykyinen ulkoministeri **Timo Soini** ei ole löytänyt siihen aikaa. ICANilla on Juvan mukaan hyvät suhteet ulkoministeriön asevalvontayksikköön.

– Olimme myös ulkoasianvaliokunnan kuultavana. Lisäksi lähettämme lempeitä sähköposteja kansanedustajille, Juva kertoo.

Hän pitää kiusallisena tilannetta, että opposition kansanedustajat vasemmistoliitosta, demareista ja vihreistä kannattavat ydinasekieltosopimusta, mutta kukaan hallituspuolueen edustaja ei tue sitä.

– Ulkopoliittikkaa pitäisi tehdä konsensushengessä eikä hallitus vastaan oppositio. Nyt hallituksen vaihtuminen voi mahdollistaa Suomen allekirjoituksen, mikä ei ole tervettä.

Vahingot huolestuttavat

ICANin tavoitteena on ydinaseiden täyskielto samoin kuin on kielletty biologiset ja kemialliset aseet.

Kansainvälinen tilanne on kuitenkin 2000-luvulla koko ajan kiristynyt. Venäjällä puhalttaa autoritääriset tuulet, ja kaikki ydinasevallat modernisoivat ydinasearsenaaliaan, voimakaimmin USA, Britannia ja Venäjä. USA:n ja Pohjois-Korean johtajien mahdollinen tapaaminen on positiivinen signaali.

– Tosin emme vielä tiedä, mitä sen takana on ja seuraako siitä todellista liennytystä.

Yhdysvaltojen ja Venäjän suuret ydinasearsenaalit aiheuttavat pelkoa vahingossa tapahtuvasta ydinräjähdyksestä tai jopa sodasta.

– Venäjällä on palanut ydinaseita sisältävä sukellusvene ja Yhdysvallat on hukannut

Kokenut rauhanmarssija Kati Juva valittaa, ettei joukkoja saa enää innostettua kadulle rauhan puolesta.

pommeja jäätikölle ja mereen. Lentokoneet voivat törmätä vahingossa. Tutkat ja hälytysjärjestelmät ovat vuosien varrella antaneet virheellisiä hälytyksiä kohti tulevista ohjuksista, mutta paljastuneet onneksi tietokonevirheiksi.

Kati Juva ei kannata sotilasliittoja.

– Nato vastustaa ydinasekieltoa raivoisasti. Sen sotilasstrategiassa oleellinen osa ovat ydinaseet, joita sillä on muun muassa Turkissa, hän muistuttaa. Parasta rauhan puolustamista on riippumattomuus.

– Maailma tarvitsee Suomen, Ruotsin ja Itävallan tapaisia ideologisesti länteen sitoutuneita maita, jotka eivät ole sotilaallisesti liittoutuneita.

Tempausten sijaan verkostoitumista

Kansainvälinen ICAN sai alkunsa vuonna 2006 Helsingis-

sä, missä lääkäreiden ydinaseita vastustava järjestö IPPNW piti kokoustaan. Nobelin rauhanpalkinnon se sai vuonna 1985.

– Olin opiskelijajäsenenä Lääkärin sosiaalinen vastuu -järjestössä, joka oli IPPNW:n jäsenjärjestö. Nyt olen toista kertaa mukana rauhanpalkinnossa, Kati Juva huomauttaa.

ICAN Finlandilla on viisi jäsenjärjestöä: Lääkärin sosiaalinen vastuu, Sadankomitea, Suomen Rauhanpuolustajat, Suomen Rauhanliitto ja Tekniikka elämää Palvelemaan.

Kansainvälinen ICAN toimii yli sadassa maassa ja sen toimintaa tukevat monet kansainväliset humanitääriset järjestöt kuten Kansainvälinen Punainen Risti, Kirkkojen maailman neuvosto ja rotaryt.

ICAN Finland puhuu mieluummin suoraan päättäjille kuin järjestää suuria tapahtumia tai näkyy kaduilla. Se järjestää keskustelutilaisuuksia, on mukana SuomiAreenalla kesällä 2018 ja näkyy sosiaalisessa mediassa. •

PAPPISSUVUN KASVATTI

Kati Juva on syntynyt Turussa 1958 pappisperheeseen. Hänen isänsä oli arkkipiispa **Mikko Juva** ja äitinsä oli Brofeldtien (Aho) kulttuurisukua, lääkäri **Riitta Brofeldt**. Kati Juva on ollut Helsingin kaupunginvaltuustossa vihreiden kaupunginvaltuutettuna. Parhaillaan hänellä on luottamustoimi kaupungin sosiaali- ja terveystalokunnassa. Hän toimii neurologian erikoislääkärinä HUSin Psykiatriakeskuksessa. Hän on dosentti, muistilääkäri ja rauhanaktiivi. Hänen perheeseensä kuuluu kaksi Etiopiasta adoptoitua lasta ja kaksi kissaa.

IHMISKAUPPA RÄJÄHTÄÄ KÄSIIN

Afrikan maista Nigeria tuottaa eniten prostituutiota. Norjassa nigerilaiset naiset katosivat kaduilta, kun seksin ostokiellettiin.

Italiassa on rekisteröity viimeisen kolmen vuoden aikana ihmiskaupan kasvaneen 600 prosenttia. Se kertoo FinnWidin eli Naiset kehitystyössä -yhdistyksen puheenjohtaja **Erna Alitalon** mukaan siitä, että kehitysmaiden naisten hyväksikäyttö Euroopassa pahenee.

– Globaali ihmiskauppa koskettaa naisia ja tyttöjä. Nigeriassa naisille tehty työtarjoukset Euroopassa tarkoittavat prostituutiota, kevään Minna Canth-seminaarissa kehitysmaiden naisten köyhyydestä puhunut Alitalo toteaa.

Afrikan maista 180 miljoonan asukkaan Nigeria tuottaa eniten prostituutiota. Italia on ensimmäinen maa, johon nigerilaiset saapuvat pyrkiessään Eurooppaan. Vuonna 2016 sinne tuli Nigeriasta 11 000 naista ja 3 000 lasta.

Öljyvaltio on äärimmäisen eriarvoinen maa. Alitalon mukaan nigerilaiset naiset lähtevät Eurooppaan, koska ovat köy-

Erna Alitalo pelkää, että kehitysmaiden köyhien naisten hyväksikäyttö kasvaa Euroopassa.

hiä ja koulutus- ja työskentelymahdollisuudet ovat huonot. Köyhyysrajan alapuolella on 62 prosenttia maan asukkaista.

FinnWidin lähivuosien tavoite on ihmiskaupan vastainen toiminta. Järjestö suunnittelee aloittavansa ensi vuonna nuorille naisille suunnatun kehitysyhteistyöhankkeen Nigeriassa Edon maakunnassa. Järjestön ”mannekiinina” on nigeriläinen nainen, **Itohan Okundaye**, joka lähti Nigeriasta 16-vuotiaana työtarjouksen perässä Italiaan. Matkanjärjestäjät pakottivat hänet maksamaan matkakulut, 40 000 euroa, prostituutiolla. Päästyään velkavankuudesta hän haki turvapaikkaa Suomesta, ja tekee nyt valistustyötä FinnWidin kanssa.

Ihmiskaupan kasvu ei ole Erna Alitalon mielestä mahdollista ilman Euroopassa olevaa kysyntää. Tästä on esimerkkinä Norja, jonne nigerilaisia naisia rantautui muutama vuosi sitten ongelmaksi asti. Norjalaiset ratkaisivat asian kieltämällä seksin oston.

– Prostituutio ja nigerilaiset naiset katosivat heti kaduilta. Erna Alitalo toteaa.

Vaikka ihmiskauppa on muutakin kuin prostituutiota, se on selvästi sukupuolittunutta. Ihmiskaupan uhreja lasketaan olevan 25 miljoonaa, joista 70 prosenttia on naisia ja tyttöjä.

Rakenteellinen epätasa-arvo rikkaan pohjoisen ja köyhän etelän välillä on asia, johon FinnWid pyrkii vaikuttamaan. Erna Alitalo kertoo, että heidän tavoitteensa on löytää nuorille naisille koulutus- ja työpaikkoja Nigeriassa Beninin kaupungissa, jossa asuu 1,5 miljoonaa ihmistä.

– Kehitämme Naisten Pankin kanssa toimia, joilla naisten mahdollisuuksia kotimaassaan parannetaan.

FinnWid – Naiset kehitystyössä ry on perustettu vuonna 1985 edistämään sukupuolten tasa-arvoa ja kehitysyhteistyötä. Sillä on 50 henkilöjäsentä. •

Elämä maailmalla kohenee, vaikka sitä ei aina havaitse

Syrian julma sota on jatkunut jo seitsemän vuotta. Nuori mies ajoi Torontossa Kanadassa autolla väkijoukkoon, useita kuoli. Suomessa kaikilla ei ole varaa edes tarvitsemiinsa lääkkeisiin.

Tätä kovan uutisannin ydintä me seuraamme päivittäin.

Todellisuudella on myös toiset kasvot. Laajaa huomiota ne saavat kuitenkin harvakseltaan.

Helsingin Sanomien tulevaisuuskirjeenvaihtajan Heikki Aittokosken maaliskuisella kolumnilla oli osuva otsikko: Jymyutinen, jota emme tiedä.

Heikki Aittokoski lainasi yhdysvaltalaisen psykologin Steven Pinkerin kirjaa Enlightenment Now (Valistus nyt). Sen mukaan järki, tiede, humanismi ja edistys ovat maailmassa voitolla.

Kirja nousi kevään mittaan toistuvasti esille. Steven Pinker todistaa, että maailmassa ei ole koskaan eletty näin rauhassa ja vauraasti kuin nyt. Sodat ovat vähentyneet, ihmisten elinajan odote on kasvanut kaikkialla ja lapsikuolleisuus romahtanut. Aliravitsemus on vähentynyt ja köyhyyttä on kyetty kitkemään tuntuvasti.

Kuuntelin maaliskuussa tähtitieteilijä Esko Valtaojan esitelmää Tampereella. Hän vakuutti tilastoihin nojautuen, että Suomen itsenäisyyden 100 vuoden aikana vaurautta mitaava bruttokansantuote kasvoi 15-kertaiseksi. Videoskriinille

heijastui hurja korkeuksiin ampaissut tilastokäyrä.

Samoihin aikoihin kerrottiin myös, että Suomi oli rankattu maailman onnellisimmaksi kansakunnaksi. Psykologian professorin Markku Ojanen mukaan kansakuntien onnellisuus on vahvassa yhteydessä hyvinvointia kuvaaviin tekijöihin, kuten vapauteen, tasa-arvoon, oikeudenmukaisuuteen, vaurautteen ja koulutustasoon.

Tästä kaikesta on syytä iloitaa. Tieto kehityksen suotuisasta suunnasta vahvistaa uskoa, että epäkohtia kyetään vähentämään ja poistamaan. Etenemme, vaikka emme sitä aina kaikkien synkkien uutisten varjosta oikein erotakaan.

Silti maailma ei ole vielä valmis. Osa maailman ihmisistä näkee yhä nälkää, eivätkä

kaikki pääse edelleenkaan koulutuksen piiriin.

Maailmanlaajuisesti, meillä ja muualla, naiset – ja lapset – ovat yhä haavoittuvien osapuoli. Köyhyys on naisille isompi riski kuin miehille. Joidenkin tutkimusten mukaan köyhien naisten osuus on jopa kasvussa. Esimerkiksi Suomessa köyhin eläkeläisten ryhmä ovat yli 75-vuotiaat yksinelävät naiset.

Suomalaisen Naisliiton naisten köyhyyttä ruotineessa Minna Canth-seminaarissa korostui koko maailman köyhyyden torjunnassa etenkin koulutuksen merkitys. Nopeimmaksi tavaksi vähentää suomalaista köyhyyttä tutkijat nimesivät takuueläkkeen noston.

Suomi on nyt vauraampi kuin koskaan. On vaikeaa uskoa, että meillä ei olisi varaa hoitaa asiat niin, että kenenkään ei tarvitse vaivata ruokaa sadakseen turvautua leipäjonoon.

Professori Markku Ojanen onkin kääntänyt kevään haastatteluissa onnellisuuden tavoittelun uuteen kulmaan. Hän kehottaa avartamaan näkökulmaa omasta itsestä siihen, mitä ihminen tekee toiselle ihmiselle. Hyvät teot lisäävät sekä omaa että toisten onnellisuutta.

Pitäisikö nyt lähteä kampanjoimaan myötätunnon kasvattamiseksi. Sekin voisi olla avuksi tasa-arvoisemman yhteiskunnan rakentamisessa, köyhyyden kitkemisessä. •

SANANVAPAAUS ON OSA IHMISYYTTÄ

Sananvapaus on nykyisin jokaisen perusoikeus. Naistenkin. Aina ei ole ollut näin.

– Vuotta 1918 ei voi ymmärtää ilman tietoa 1880-luvun kehityksestä, aloitti tietokirjailija, toimittaja **Antti Blåfield** esityksensä Kaisaniemen sanan- ja toiminnanvapausseminaarissa ja muistutti tappiollisesta Krimin sodasta. Sen seurauksena tsaari Aleksanteri II lähti uudistamaan Venäjää ja valitsi koealueeksi Suomen. Aleksanteri hallitsi vuosina 1855–1881.

– Sananvapaus laajeni, ja Suomi sai oman valuutan, markan. Uudet aatteet alkoivat levitä. Niiden joukossa myös naisliike järjestäytyi. Uudet ikäluokat myllersivät ajattelua, elettiin älyllisen murroksen ja vapautumisen aikaa.

Sananvapauden kulta-aikaa

Kansallisarkiston tiedostoja tutkiessaan Antti Blåfield löysi ensimmäiset maininnat sananvapaudesta jo 1500-luvun alkupuolelta. Todella sananvapaudesta on alettu Suomessa puhua kuitenkin vasta Krimin sodasta lähtien. Tuo Venäjän vuosina 1853–1856 käymä ja häviämä sota paljasti hänen mukaansa suomalaisille, että Venäjä ei ollutkaan voittamaton.

Antti Blåfield arvioi, että aikaa vuoteen 1905 leimasi valtava optimisismi. Perusvireen olivat luoneet niin naisliike,

työväenliike kuin raittiusliikekin. Taiteessakin elettiin yhä kulta-aikaa.

Ja sitten yhteinen projekti hajosi vuoden 1905 loka-marraskuun suurlakkoon.

Lakkoliike levisi Suomeen Venäjältä. Siellä pohjana olivat Venäjän häviö Japanin sodassa 1904–1905 sekä tsaari Nikolai II:n itsevaltainen hallintotapa.

Optimismista suureen tragediaan

Suomessa liikehdintä johti suureen muutokseen, yleiseen ja yhtäläiseen äänioikeuteen sekä uuteen eduskuntaan. Poliittiset jännitteet jäivät kuitenkin muhimaan, kun monia epäkohtia ei korjattukaan. Syntynyt katkeruus vei tielle vuoteen 1918.

– Miksi meillä ei ole edelleenkaan tehty kunnon tutkimusta siitä, miten valtavasta optimismista ajaututtiin tragediaan ja mitkä kaikki seikat johtivat lopulta sisällissotaan, Antti Blåfield ihmetteli.

Voittajien aikaa seurasi sotatensuuri

Sananvapauden kannalta ei uudessa tasavallassakaan mennyt hyvin. Kolme ensimmäistä vuosikymmentä olivat toimittajan mukaan vaikeaa aikaa.

Kaksi vuosikymmentä voittajien aikaa

Pian itsenäistymisen jälkeen 1919 säädettiin painovapauslaki. Sen ydintä ei ollut sananvapaus. Pääasia oli, että viranomaiset tiesivät, ketä lehdessä tai kirjassa tehdystä kunnian-

loukkauksesta, siveettömyydestä tai maanpetokseen yllytyksestä voitiin syyttää.

– Elettiin traumaattista voittajien aikaa. Vuosina 1919–1939 oikeusministeriö nosti yli 250 painokannetta työväenlehtiä vastaan. Jyrkin oikeisto sai sen sijaan toimia vapaasti. Mäntsälän kapinan jälkeen 1932 äärioikeistonkin toimintaa yritettiin rajoittaa.

Sota-aikana 1939 tuli voimaan sensuuri, joka jatkui vuoteen 1947, kun valvontakomisio oli poistunut maasta.

Vuosi 1958 oli myös käännekohta

– Suomalainen sana vapautui vasta 1950-luvulla. Se näkyi vaikkapa siinä, että kirjoja alettiin julkaista myös kommunistista, Antti Blåfield sanoi.

Vuoden 1905 hän listaa historiankirjoituksessa unohdetuksi vuodeksi. Toinen unohdettu vuosi on hänen mielestään vuosi 1958. Vapautumisen vuosikymmen päättyi tuolloin yöpakkasiin.

Sdp:n Karl-August Fagerholm muodosti kolmannen hallituksensa elokuussa 1958. Mukana olivat sdp, maalaisliitto, kokoomus, Suomen kansanpuolue ja rkp. Neuvostoliitto ei hallitusta hyväksynyt. Maiden välit kiristyivät. Hallitus erosi hallittuaan 138 päivää.

Kriisin lauettua presidentti Urho Kekkonen ilmoitti, että lehdistö kantaa suuren vastuun siitä, että kansakunnalla on tilaa hengittää.

– Suomen historiankirjoitus on unohtanut vuodet 1905 ja 1958, totesi toimittaja Antti Blåfield Kaisaniemen sanan- ja toiminnanvapausseminaarissa.

– Alkoi itsesensuurin aika. Neuvostoliiton arvostelu loppui. Kekkosen radiopuhe joulukuussa 1958 pohjusti ja oikeutti suomettumisen. Valvontakomisio palasi, mutta sisällemme.

Vuosikymmenet 1960–1970 olivat jyrkän pragmaattisen vasemmiston, oikeiston ja ulkopoliittisen vaikenemisen aikaa.

– Kaikki asetettiin kyseenalaiseksi, paitsi Neuvostoliitto. Ainoan kerran tämä linja repeksi 1968, kun Tshekkoslovakian miehitystä arvosteltiin mielenosoituksessa.

Sananvapaudesta keskeinen perusoikeus

Suunta muuttui vasta 1980-luvulla. Blåfield pitää sitä valtavapautumisen vuosihengittää.

kymmenenä. 1990-luvulla digitalisaation myötä ei sitten ollutkaan mitään raja-aitoja jäljellä. Sananvapaus nousi keskeiseksi perusoikeudeksi.

– Uuden vuosituhannen alkaessa oltiin lähempänä sananvapauden ihannetilaa kuin koskaan.

Puhujan mukaan sananvapaudessa ehkä vaikein asia on sietäminen, se että joku on lähtökohdiltaan erilainen. Siksi verkko on hänestä paitsi valtatiedon ja vaikuttamisen tasa-arvoon, myös uudenlainen uhka sananvapaudelle. Vastuun käsite on nyt hämärtynyt.

Kunniaa naisliikkeen pioneereille

– Sananvapaus on oikeutta ilmaista oma ihmisyytensä. Tätä

kautta sananvapaus määrittänyt suhteessa siihen, miten ihmisarvo kehittyy. Näin siihen liittyy myös naisasia, toimittaja määritteli aiheen ytimen ja valitti sitä, että naisten osuus sananvapauskeskustelussa on ollut vähäistä. Hänellä on omista tutkimuksistaan 38 sivun muistiinpanot. Naisia niihin ei ole juuri löytynyt.

Poikkeuksiakkin on. Antti Blåfield luetteli viime vuosisadalta naisliikkeen raskaan sarjan pioneereja, sananvapausnaisia. Joukossa ovat Tekla Hultin, Aleksandra Gripenberg, Dagmar Neovius, Maissi Erko, Adelaide Ehrnrooth ja Miina Sillanpää. •

URHEILUJOHTAJUUS ON KESTÄVYYSLAJI

Urheilujohtaja Birgitta Kervinen puhui Kaisaniemen ajankohtaisseminaarissa toiminnan vapaudesta urheilujärjestöissä. Samana päivänä Krista Pärmäkoski voitti olympia-pronssia naisten yhdistelmäkilpailussa Korean Pyeongchangissa.

Birgitta Kervinen on menestynyt urheilujohtaja, vaikka on nainen, punainen ja suorapuheinen. Hänen uransa alkoi jo 12-vuotiaana paikallisessa työväen urheiluseurassa. Marraskuussa 2017 hän sai ensimmäisenä suomalaisena arvostetun Kansainvälisen olympiakomitean, KOK:n, Women and Sport Trophy Award -tunnustuspä-

kinnon tasa-arvotyöstään urheilun parissa.

Pihämökistä maailmalle

Birgitta Kervinen syntyi työläisperheeseen helmikuun pakasiin 1951 Helsingissä. Vaatimaton koti, hellahuone, sijaitsi Laajalahdessa saman tien varressa, joka johtaa Akseli Gallen-Kallelan taloon, Tarvaspään museoon.

Hänen äitinsä oli rakennustyöläinen, isä kirvesmies. Vanhemmat olivat pitkiä aikoja tavella työttöminä. Perhe-elämää varjosi isän alkoholismi. Äiti oli suomenruotsalainen, mutta suomenkielisen isän vuoksi kotona puhuttiin suomea. Birgitta Kervinen oppi kuitenkin ruotsin pihaleikeissä. Kielitaitoa hän pitää yhtenä tärkeimmistä lap-

suuden lahjoistaan kansainvälistä uraa ajatellen.

Koti oli köyhä, ja Kervisen olemuksesta sen näki. Kun suomenruotsalaisessa ympäristössä muut lapset olivat kauniisti puettuja, Birgitta kulki lahja-vaatteissa.

– Työläisperheen aatemaailma oli vahvaa. Sydämeni on ja jää vasemmalle. Olen punaisen Suomen kasvatti. Jos se nuorena tuntui joskus hankalalta, ajan mittaan tausta on muuttunut vahvuudeksi.

Urheiluseura pelasti lapsuuden

Kervisen täti, äidin sisko oli yleisurheilija ja Suomen mestari kiekonheitossa. Äitiä ei urheilu kiinnostanut, mutta isä kannusti tytärtään.

Urheilujohtaja Birgitta Kervinen korostaa, että kansainvälisillä kentillä on uskallettava kuulua ja näkyä.

– Leppävaaran Sisu oli paikallinen työväen urheiluseura, jossa pidettiin hyvää huolta lapsista. Sisäisesti rikkonaiselle lapselle pääsy seuraan oli tärkeää, Kervinen muistelee.

Isä hankki tyttärelle omat sukset ja asensi niihin rotanloukkusiteet. Urheileminen kehitti liikuntataitoja ja samalla kilpailuviittia. Jossain asiassa oli oltava pihapiirin paras.

Kervinen aloitti ”johtajuusopinnot” jo 12-vuotiaana Kisakeskuksessa, TUL:n omassa urheiluopistossa.

– Opin järjestötyön ja oivalsin, että kilpa-urheilua enemmän minua kiinnosti koulutus ja johtaminen.

Birgitta Kervinen pääsi Helsingin yliopiston voimistelulaitokselle, josta valmistui voimisteluopettajaksi. Hän toimi opettajana vain pari vuotta ennen siirtymistään Vantaan kaupungin urheilutoimistoon.

Odottaessaan ensimmäistä lastaan Birgitta Kervinen jäi yllättäen yksinhuoltajaksi avopuolison menehdyttyä.

– Tyttäreni syntyi yksinhuoltajan perheeseen. Jouduin raastuvassa vahvistamaan isyyden. Se oli raskasta aikaa.

Paikka Suomen urheilun huipulle

Birgitta Kervisen urheilullinen järjestöura juontaa juurensa hänen lapsuuden seurastaan Leppävaaran Sisusta, jonka varapuheenjohtajana hän oli jo 1970-luvulla. Se auttoi häntä etenemään Työväen Urheiluliiton, TUL:n, luottamustehtäviin. Kun sen puheenjohtaja Matti Ahde esitti 1992, että TUL nimeää naiseshdokkaan Suomen Liikunnan ja Urheilun, SLUn, hallitukseen, ja ehdotti tehtävään Birgitta Kervistä, tämä meni sanattomaksi.

– Vastahan olin ollut piikkiä TUL:n lihassa, hän nauraa ja

kertoo varsin äänekkäästi oppineensa Ahdetta. Liioin kukaan liittotovereista ei uskonut hänen mahdollisuuksiinsa.

Leppävaaran Sisussa saatu kokemus on viitoittanut Kervisen ajamia asioita niin suomalaisessa kuin kansainvälisessä liikuntapolitiikassa.

– Olen halunnut edistää naisten, lasten ja nuorten mahdollisuuksia harrastaa urheilua sekä kannustaa naisia ottamaan vastuuta johtamisesta.

Itse hän toimi TUL:n varapuheenjohtajana 1999–2006 ja SLUn hallituksen jäsenenä 1993–2004.

Kielitaito auttoi menestykseen

SLU:ssa Birgitta Kervinen sai hoitaakseen tasa-arvoasiat ja kansainvälisen valiokunnan. Suomalaisten miesjohtajien, Matti Ahteen ja Jukka Uunilan, kansainväliset urat kaatuivat heikkoon kielitaitoon, mutta

Kervisen kielitaito vei hänet nopeasti eurooppalaisen urheilun keskiöön. Valinta Euroopan naisurheiluverkoston EWS:n johtoon avasi ovet Euroopan liikuntapolitiikan huipulle. Kahdessa vuodessa hänet opittiin tuntemaan myös miesten keskuudessa naisten puolesta puhujana.

– Jos nainen urheilujohtajana on harvinainen Suomessa, vielä harvinaisempi hän on maailmalla. Euroopan Olympiakomiteassa on vasta kaksi naista, kun miehiä on 10. Kehitys on luvattoman hidasta.

Euroopan liikuntapolitiikkaan Kervinen pääsi vaikuttamaan Eurooppalaisen urheilun kattojärjestön, ENGSON, varapuheen- ja sittemmin puheenjohtajana. Hänen aloitteestaan ENGSO järjesti ensimmäiset eurooppalaiset naisurheilujohdajien koulutukset Euroopan Unionin kanssa.

– Kansainvälisessä menestymisessä on auttanut se, että olen aktiivinen ja aloitteellinen. Nostin naisten aseman keskusteluun ja muistutin tasa-arvon olevan osa hyvää hallintoa. Mutta naistenkin täytyy kansainvälisillä kentillä päättää, haluavatko he istua vai tehdä.

Itse hän on valinnut tekemisen.

– Jos haluaa valtaa, se on otettava. On tärkeää sekä kuulla että näkyä.

Monesti palkittu urheilujohtaja

Birgitta Kervinen sai valtakunnallisen Piikkarit-tasa-arvopalkinnon vuonna 2001. Hänet valittiin Suomen ensimmäisessä Urheilugaalassa Vuoden urheiluvaihtajaksi 2008, ja kaksi vuotta myöhemmin hän sai Pro Urheilu -mitalin. Viime vuonna KOK palkitsi hänet 50 000 dollarin eli 43 000 euron

tasa-arvopalkinnolla. Rahat hän aikoo käyttää naisten johtajuuden tukemiseen urheilussa.

– Kansainvälinen tunnustus vaikutti siihen, että suomalaiset kanssakulkijat yhtäkkiä tunnistavat minut. Nobodystä tuli somebody.

Kaiken tämän savuttaakseen Birgitta Kervisen on – kuten kaikkien naisten – pitänyt olla monin verroin osaavampi ja tarmokkaampi kuin miehen ja menestyäkseen nautittava laajempaa kannatusta.

– Miehet määrittelevät urheilun sisällöt ja edustuksellisuuden. Naiselle on mahdotonta menestyä ilmaa laajaa tukea.

Tukea kotoa

Yhteyspäällikkö Birgitta Kervinen on tehnyt leipätyönsä Vantaan kaupungilla. Hän jäi eläkkeelle 38 työvuoden jälkeen

2015. Urheilujohtajuuksia hän on hoitanut luottamustoimena.

Birgitta Kervisen kotona on kissa ja aviomies professori Per-Edvin Persson, joka johti Heurekaa 25 vuotta. Aikuinen tytär elää omaa elämää.

Puolison kansainvälinen ura ja kokemukset ovat tukenet vaimoa.

– Vaikeina hetkinä, kun kotimaan urheilussa on poliittisesti lyöty ja uskoa koeteltu, puolison tuki kuuntelijana ja tukijana on ollut tarpeen. Kaikkein tärkeimmät tukijat ovat kuitenkin olleet aatemaailmaltaan erilaiset naiset, jotka ovat ymmärtäneet naisten aseman ja tasa-arvotyön tärkeyden urheilua uudistettaessa. Tarja Halonen on tästä tunnetuin ja konkreettinen esimerkki. Naisten yhteistyö yli puoluerajojen mahdollistaa muutokset ja lasikattojen rikkoutumisen. •

NAISTEN TOIMINNAN JA SANAN VAPAAUS

Jo toistakymmentä vuotta Suomalainen Naisliitto on järjestänyt helmikuun alussa Kaisaniemen ravintolassa seminaarin jostakin naisista puhuttelevasta aiheesta.

Tänä vuonna aihe oli mitä ajankohtaisin: Naisten sanan ja toiminnan vapaus. Puhujina oli alansa asiantuntijoita. Toimittaja **Antti Blåfield** kertoi sanan vapaudesta, urheilujohtaja **Birgitta Kervinen** toiminnan vapaudesta urheilumaailmassa ja **TT Heli Inkinen** sukupuolen merkityksestä kirkon piirissä. Tasa-arvojohtaja **Tanja Auvisen** aiheena oli seksuaalinen häirintä ja sen torjunta. Tästä oli myös naisliittolaisilta kysytty heidän kokemuksiaan.

Korvat avoinna naiset kuuntelivatkin kanssasisarten kokemuksia kohtaamastaan seksuaalisesta häirinnästä. Ja myös puhuivat. Jo avauspuheenvuorossaan Helsingin yhdistyksen puheenjohtaja **Merja Talkamo** huomautti, että vaikka naiset ovat pääosassa #metoo-keskustelussa, on muistettava, että seksuaalista häirintää on myös saman sukupuolen välillä. Liiton kunniapuheenjohtaja **Leena Krohn** toivoi, että #metoosta puhuttaisiin kouluissa ja puheenjohtaja **Leena Ruusuvaara** ehdotti, että seksuaalisesta häirinnästä ja varsinkin keinoista, miten sitä ehkäistään, järjestettäisiin keskusteluilta.

Seminaariin osallistui 70 naista ja muutama mieskin, kaukaisimmat Oulusta ja Torniossa.

TASA-ARVO TOTEUTUU KIRKOSSA HITAASTI

Kaisaniemen ajankohtaisseminaarissa kirkon tasa-arvosta puhui ajankohtainen nainen, arkkipiispaehdokka TT Heli Inkinen.

Turkulainen rovasti, tutkija ja yliopistonlehtori teki talvella 2018 Suomen ev.lut. kirkon historiaa. Hän on ensimmäinen nainen, joka oli ehdolla arkkipiispaksi. Toiselle vaalikierrokselle pääsi kaksi miestä, Heli Inkinen sai kolmanneksi eniten ääniä.

Seksuaalista häirintää myös kirkossa

Suomen ev.lut. kirkossa sukupuolten tasa-arvo toteutuu hitaammin kuin muissa Pohjoismaissa. Ensimmäiset naispapiet vihittiin virkaansa 30 vuotta sitten. **Irja Askola** oli ensimmäinen naispuolinen piispa 2010. Hänen jälkeensä hiippakuntien kaikki piispat ovat miehiä. Esimerkiksi Tanskassa puolet hiippakuntien piispoista on naisia. Milloin Suomessa nainen on arkkipiispana?

– Sukupuolten tasa-arvo ja sen toteuttaminen vaatii kirkossakin työtä, yhteistyötä ja totuudellisuutta, Heli Inkinen totesi lisäten, että #allmenpanels pitäisi olla mennyttä aikaa. #metoo-kampanjasta hän totesi, että myös kirkon piirissä on seksuaalista häirintää.

– Asiat pitääkin selvittää ruohonjuuritasolta lähtien, ja jokaisessa hiippakunnassa tulee olla tukihenkilö. Nyt sellainen on vain Porvoon hiippakunnassa.

Kannustuksen sukupuolten tasa-arvoon ja oikeudenmukaisuuteen Heli Inkinen kertoi saaneensa jo lapsuudenkodissaan.

Kirkkojen yhteistyöjärjestö Luterilainen maailmanliitto on 2013 linjannut periaatteet ja ohjeet sukupuolten välisen oikeudenmukaisuuden toteuttamiseksi. Suomessa asia ei ole edennyt.

Väitöskirja El Salvadorin kirkosta

Heli Inkinen on tutkinut ja tutkii edelleen sukupuolen merkitystä kirkon piirissä. Väitöskirjassa 2013 teemaan tuli maantieteellistä etäisyyttä, sillä sen aiheena oli naisten tie johtajiksi ja papeiksi El Salvadorin ev.lut. kirkossa 1952–2009.

– El Salvadorin historia sisällissotineen ja luonnonmullistuksineen on edellyttänyt naisilta aktiivista otetta yhteiskunnan materiaalien ja henkisten asioiden hoidossa. Tasa-arvon lisääntyessä naiset eivät ole enää kirkossa vain

avustajina ja maallikkoina, vaan tasa-arvoisina organisaation kaikilla tasoilla. Kehitystä ovat edistäneet Vapautuksen teologia, kansainvälinen feminismi ja naisliike.

Naispappeja El Salvadorin ev.lut. kirkossa on ollut vuodesta 1986 lähtien. Kirkko tekee yhteistyötä Pohjoismaiden kanssa, esimerkiksi Turun tuomiokirkkoseurakunnan kummikirkko on pääkaupungissa San Salvadorissa.

#allmenpanels historiaa Brysselissä

Yllätysvieraina seminaarissa oli Heli Inkisen puoliso **Olavi Luotonen**, Euroopan komission tutkimusvirkkamies. Hän toi terveiset Brysselistä, jossa komissio on päättänyt, ettei enää nimitetä paneeleita, joissa ei olisi naisia. Myös päälliköiksi halutaan naisia. •

"VIELÄKIN HÄVETTÄÄ KERTOAA SIITÄ"

Idea kysyä naisliittolaisten kokemuksia seksuaalisesta häirinnästä virisi lokakuussa, jolloin europarlamentaarikko **Heidi Hautala** oli Aurorankadulla Maiden salongissa. #metoo-keskustelu oli Suomessa juuri alkanut. Heidi Hautala kertoi itseään nuorena kohdanneesta seksuaalisesta väkivallasta, josta hän ei ole julkisesti aiemmin kertonut. Mutta nyt, kun #metoo-keskustelu käy kuumana ympäri maailmaa, sen voi jo tehdä.

Kun Kaisaniemen ajankohtaisseminaarin aiheeksi nousi naisten sanan ja toiminnan vapaus, liitto päätti kysyä naisliittolaisilta heidän kokemuksistaan. Vastauksia tuli Vaasasta, Helsingistä ja Hämeenlinnasta. Osa lupasi julkistaa nimensä, osa ei. Muutama kiitti kyselystä ja kertoi vasta nyt olevansa niin rohkea, että uskalsi paljastaa kokemaansa. Niistä tehtiin kooste, joka kerrottiin Kaisaniemessä.

Moni kirjoitti nuorena kokeneensa liian lähelle tulemistä ja totesi, että nuoren on vaikea sanoa ei. Näihin kuuluu **Tarja**, joka koki ahdistelua ensimmäisessä työpaikassaan Elannon leipätehtaalla 14-vuotiaana. "Alaikäisyyden vuoksi työpäiväni loppui puoliltapäivän. Kun menin vaihtamaan vaatteita, minut yllätti työpaikan autokuski. Mies otti minut syliinsä ja nosti ilmaan niin, että käteni olivat lukitut ja suuteli kaulaani. Onneksi pukuhuoneeseen saapui kaksi naista. Puin nopeasti loput vaatteet päälleni ja lähdin pois – mies

kannoillani. Naiset katsoivat meitä paheksuvasti.

Tätä piinallisempi kokemus oli **Kaarina** Pariisissa, jossa hän oli ranskan kielen käännöskurssilla. "Kampanuksella tustuin ranskalaiseen poikaan, joka näytti minulle Pariisin nähtävyyksiä. Eräänä iltana hän ehdotti levyjen kuuntelua. Kuuntelemme levyjä sängynlaidalla istuen, kun poika yhtäkkiä väänsi minut salamannopeasti alleen. Ajatukset vilistivät pikakelauksena: pystynkö luikertelemaan hänen altaan ja jos pystyn, ehdinkö pakoon... Yhtäkkiä muistin äitini ohjeet: älä mene paniikkiin, rauhoitu, puhu rauhallisesti, älä nittele tai hauku, äläkä missään tapauksessa pilkkaa. Näin tein – ja yhtäkkiä poika päästi minut menemään. Jälkitutina alkoi vasta omassa huoneessa."

Eeva kohtasi aikuisiässä kourimista Hämeentiellä Kurvin kullilla: "Olin tulossa töistä ja minulla oli päällä asiallinen jakkupuku, matalat kengät ja salkku. Keskellä suojatietä vastaantuleva, pienehkö keski-ikäinen mies työnsi kouransa haarojeni väliin ja katsoi minua anovasti. Riuhtaisin itseni irti ja juoksin kadun yli. Muistan kohtauksen kuin valokuvaa katsoisin. Vieläkin hävettää kertoa siitä. Niin mitätön tapaus, enkö nyt sitä voi pistää oikeisiin mittasuhteisiin?"

Leena taas kertoi lyöneensä parikin kertaa humalaista miestä kadulla tämän yrittäessä käydä häneen käsiksi. "Kerran isku oli sen verran luja, että sateenvarjo, jolla löin, meni poikki, toisella

kertaa rikkoutuivat kertakäyttölasi."

Työpaikoilla kohtaamastaan ahdistelusta monella on myös ikäviä muistoja. **Liisa**, joka työskenteli tehtaassa henkilöstöpäällikkönä, kertoo, että "pikkujouluisa nuoret ja nait konttoristit ja lähettityöt olivat humaltuneiden miesten ahdistelun kohde. Kerran keittiön emäntä valitti, että eräs johtajista oli käynyt häneen käsiksi, jolloin hän oli uhannut miestä veitsellä."

Myös yksin matkustavat naiset ovat kohdanneet häirintää. **Anneli** kertoo lentomatasta Helsingistä Ouluun: "Keskustelin vieressäni istuvan miehen kanssa, joka alkoi ehdottaa illallista Oslissa ja yhteistä taksimatkaa lentokentältä kaupunkiin. Kun en innostunut, hän osti lentomännän myyntikärystä useita hajuvesipulloja ja laittoi ne sylini. En ottanut niitä vastaan. Kun pääsimme koneesta, piilottelin pitkään terminaaliin."

Vastaajat kertoivat myös, miten ehkäisivät häirintää. **Pirkko** on valmis tarttumaan hyökkääjään tukasta. **Tuulikki** turvautuisi puheeseen ja huutaisi apua. Vaikka Eeva löi kourinutta kaveria korvalle, hän ei suosittelle tapaa, sillä lyöty voi mojuuttaa takaisin. Parempi on noudattaa poliisin neuvoa: juosta karkuun ja huutaa. Ja aina on kerrottava asiasta, heti ja suoraan. "Älä anna häpeän sisällasi kasvaa möröksi ja älä ainakaan syytä itseäsi."

– *Maija Kauppinen*

– Nuorten häirintä ei ole uusi ilmiö. Eniten minua huolestuttavat nuoret, joilla ei ole yhdenkään aikuisen hyväksyntää, kiteytti **Tanja Auvinen** puheenvuoronsa.

SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ JA SEN TORJUNTA

– **Kun puhutaan seksuaalisen häirinnän torjunnasta, on selvitettävä, mitä on seksuaalinen häirintä, miten se ilmenee lainsäädännössä ja mitä siitä seuraa, STM:n työ- ja tasa-arvojohtaja Tanja Auvinen raamitti Kaisaniemen ajankohtaisseminaarissa esityksensä sisällön. Tärkeää on nostaa esille myös, mitä jokainen voi tehdä.**

Vuonna 2014 saatu tasa-arvo laki sisältää häirinnän fyysisen ja sanallisen häirinnän työssä, ja sitä tukee vuoden 2003 työturvallisuuslaki. Myös rikoslaki muuttui vuonna 2014, mutta siitä puuttuu edelleen verbaalin häirinnän osuus.

– Se on iso puutos, ja lakia onkin nimitelty ns. kähmintälaiksi, Tanja Auvinen totesi.

Häirinnän kokemukset ovat yleisiä. Esimerkiksi 15–34-vuotiaista tytöistä ja naisista puolet on kohdannut seksuaalista häirintää, ja peräti 80 prosentille sateenkaarinuorista se

on tuttua. Myös tasa-arvobarometri paljastaa, että 30 prosenttia naisista on joutunut häirinnän kohteeksi.

Tanja Auvinen arvion mukaan luvut ovat korkeampia.

– Lähes kaikki naiset ovat kohdanneet häirintää tavalla tai toisella. Kun ihmiset alkavat muistella, mieleen palautuu kokemuksia esimerkiksi itsensäpaljastajista. Nykyään valtaosa nuoriin kohdistuvasta häirinnästä tapahtuu verkossa.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Kenenkään kokemuksi ei saa väheksyä

Kokemukset häirinnästä ovat aina yksilöllisiä. Joku saattaa kohauttaa olkapäitään ja nauhahtaa, toinen taas ahdistuu. Häirinnän käsitteen on Tanja Auvisen mukaan monelle täysin outo, vaikka sen pitäisi kuulua kansalaistaitoihin, joista jo koulussa keskustellaan.

– Se hälventäisi häpeää ja pelkoja, jotka voivat olla hyvin irrationaalisia.

Koulussa seksuaalikasvatus aloitetaan nykyään usein vasta viidennellä luokalla, mikä on asiantuntijan mielestä aivan liian myöhään.

– Valistus pitäisi aloittaa pian lapsen syntymän jälkeen. Silloin lapsi oppii jo pienestä pitäen omat ja toisten rajat. Ennaltaehkäisyn kannalta ikätasoinen seksuaalikasvatus on tärkeää.

Kouluissa ja myös työpaikoilla pitäisi olla selkeät toimintaohjelmat, jotta edes perusasiat saadaan kuntoon. Johdon tulisi vaikka kerran vuodessa sanoa, ettei häirintää sallita työpaikalla.

Tanja Auvinen myöntää, että tarvitaan iso kulttuurimuutos ennen kuin ikaikaikaiset asenteet muuttuvat. Tarvitaan myös julkista keskustelua, esimerkiksi #metoo-kampanjaa.

– Joka viikko pitää nostaa jokin teemaan liittyvä asia julkiseen keskusteluun, johon osallistuvat kaikki tahot ja tasot.

Puuttumattomuuden perinne on katkaistava

Häirinnän kitkemiseksi tarvitaan myös toimiva oikeuslaitos. Tosin häirintätapauksia on viety Tanja Auvisen mielestä oikeuteen liian vähän. Yhtenä syynä on vaatimus selkeästä näytöstä, mikä on liian iso ponnistus uhrille. Myös oikeusprosessi kestää liian kauan, joskus jopa vuosia.

– Se on uhrille liian pitkä aika olla epä tietoisuudessa.

Tanja Auvinen myös pohti, miten voimme taltuttaa häirintää omissa yhteisöissämme, joissa on paljon meille merkittäviä ihmisiä, kavereita, sukulaisia. Kaikki luottamukselliset suhteet ovat tärkeitä. Tarvitaan

lisää välittäviä aikuisia myös harrastuksiin mm. urheilujärjestöihin.

– Vaikka työkaverina on vaikea puuttua häirintään, taitoja on harjoiteltava ja sanottava ääneen, että puuttuminen on OK! Selkeissä häirintätilanteissa se onkin helpompaa. Esihenkilön ja pomon pitää ottaa esille vaikeita asioita ja viedä niitä eteenpäin. Puuttumattomuuden perinne on katkaistava. Eikä kenenkään pidä tyytyä siihen, että epämiellyttävästi käyttäytyvästä työtoverista vain varoitetaan.

Tuhannen taalan paikka muutokselle

Puheensa lopuksi Tanja Auvinen pohti, miten eteenpäin?

– Maan hallitus on tarttunut häirinnän kitkemiseen, ja myös työmarkkinajärjestöt ja eri ammattiryhmät ovat aktivoituneet. Vaikka ilmassa on nyt enemmän puhetta, varsinaiset teot puuttuvat. Siksi keskustelua on jatkettava – nyt on tuhannen taalan paikka tehdä muutos! •

Puhe naisrauhasta on siis pohjoismaisuuden ydintä. Samoin kuin tasa-arvo ja onnellisuus. Niinpä viime vuoden lopulla alkaneen #metoo-keskustelun laajuus ja ärhäkyys yllätti miehet – ja monet naisetkin. Kaikki ei ollutkaan kuin Strömsössä.

Eikä #metoo-keskustelu osoita sammumisen merkkejä, sillä jatkuvasti nousee julkisuuteen uusia paljastuksia.

– Maija Kauppinen.

ta, sillä siitä oli säädetty laki jo pimeällä keskiajalla. Naisrauhan mainitaan **Mauno Ladonlukon** vuonna 1280 antamassa maanlaissa, joka kielsi vahingoittamista ja häiritsemistä naisia sekä kajoamaan heihin seksuaalisesti ilman laillista avioliittoa. Sekä raiskausta että aviorikosta, mikäli mies tavattiin verekseltään, seurasi kuolemanrangaistus. **Birger Jaarli** ulotti vuonna 1316 naisrauhan koskemaan myös Karjalan naisia.

NAISRAUHAA VAADITTU JO YLI 700 VUOTTA

Vuonna 1908 eri puolueita edustavat kansanedustajat tekivät yhteistuumin lakialoitteen naisrauhan turvaamiseksi. Kansanedustaja **Hedvig Gebhard** jätti valtiopäiville anomuksen, että rikoslakiin lisättäisiin, että jokainen ken yleisellä tiellä tai kadulla siveettömässä tarkoituksessa ahdistaa naista, rangaistaisiin 200 markan sakolla.

Vaatimus naisrauhasta ei ollut sata vuotta sitten uut-

TEKSTI: LEENA HIETANEN JA MAIJA KAUPPINEN • KUVAT: LEENA HIETANEN

TAKUUELÄKETTÄ ON NOSTETTAVA

Köyhyys on naisistumassa ja iskee Suomessa erityisesti eläkkeellä oleviin, yksineläviin naisiin. Asiantuntijan lääkettä naisten köyhtymisen pysäyttämiseksi on takuueläkkeen nosto.

Perhon ravintolakoulun tiloissa Helsingissä pidetyn Minna Canth-seminaarin teemana oli tänä vuonna Naiset ja köyhyys. Seminaariin osallistui yli 70 liiton jäsentä.

VTT **Heikki Hiilamo** käsittelee seminaarissa köyhyyden ja eriarvoisuuden teemaa vertailemalla Minna Canthin 1800-luvun lopun köyhien maailmaa tähän päivään. Canthin maailmassa köyhyyttä aiheuttivat työttömyys ja perheen hoivavastuu, ja köyhyyden seurauksia olivat kerjääminen, prostituutio, juopottelu ja enen aikainen kuolema. Ainoana apuna oli vaivaishoito.

Samat elementit löytyvät tänäänkin.

– Kerjääminen on vaihtunut leipäjonoihin ja vaivaishoito toimeentulotukeen ja sosiaalitoimeen, Heikki Hiilamo totesi. Ainoa suuri muutos on prostituution katoaminen suomalaisen naisen köyhyydestä johtuvana ilmiönä.

Kultaisilla vuosikymmenillä tulot vähenevät

Suomalainen köyhyys näkyy Heikki Hiilamon mukaan siinä, että toimeentulotuen varas-

Professori Heikki Hiilamon mukaan ainoa rikkaus on elämä itse.

sa elää pysyvä joukko ihmisiä. Minna Canthin yhteiskunnassa heitä kutsuttiin loisiksi. Hoitovastuu oli tuolloin perheellä, nyt se on sosiaalitoimella.

– Sote-uudistuksen päämääränä on saada toimeentulotuki tilapäiseksi, jolloin sitä tarvitsisi vain prosentti väestöstä, hän sanoi.

Tällä hetkellä köyhyyttä tuottaa pitkäaikaistyöttömyys, syrjäytyminen ja hyvinvointivaltion alasajo.

– Kestävä hyvinvointi liittyy yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa luoviin ja niihin luotaviin instituutioihin.

Tämä näkyy Pohjoismaissa, joissa tulot ovat pienempiä kuin monessa muussa maassa. Suomessa tulot ovat välillä supistuneet, välillä kasvaneet.

Kultaisiksi vuosikymmeniksi Heikki Hiilamo nimittää 1960–70-lukuja, jolloin tulot jaettiin uudelleen.

– Rikkaiden tulojen kasvu pysähtyi, kun taas köyhien tulot kasvoivat tuolloin paljon.

1980-luvulla taas ajateltiin, että pohjoismainen hyvinvointivaltio poistaa köyhyyden. Nyt asia on noussut uudelleen ajankohtaiseksi, kun tulot räjähivät vuosina 1995–2000.

Koulutus on tässä asiantuntijan mukaan ratkaisevassa asemassa, ja siihen vaikuttaa vanhempien koulutustausta. Ammattitaidottomien perheiden lapset menestyvät koulussa huonommin kuin koulutettujen.

Yhteiskunnan tuet ajettava uudelleen

Naisia köyhyys kohtaa puhujan mukaan usein vasta heidän vanhuudessaan.

– Naisten perhevapaat kostaavat pieninä eläkkeinä. Toimeentulotuen saajien joukossa on naiseläkeläisten lisäksi myös huomattavasti yksinhuoltajia ja yksineläjiä. Jotta kaikki pääsisivät samalle viivalle, yhteiskunnan tuet on ajettava uudelleen.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

– Mikä olisi tehokas keino pysäyttää naisten köyhtymisen?, Naaisliiton Oulun osaston puheenjohtaja **Kirsti Ojala** kysyi esitelmän jälkeen Heikki Hiilamolta. Suoraan kysymykseen professori vastasi ytimekkäästi: – Takuueläkkeen nosto.

Laajaa asennemuutosta tarvitaan

Jos Heikki Hiilamo ehdotti köyhyiden naisistumisen pysäyttämiseksi takuueläkkeen nostoa ja yhteiskunnan tukien uusjakoa, Kelan johtava tutkija, VTT **Minna Ylikännö** vaati asennemuutosta.

– Eläkeläisväestöstä naiset hakevat toimeentulotukea enemmän kuin miehet. Taustalla on epätasainen lastenhoitovastuun jakautuminen. Isät on saatava kotiin hoitamaan lapsia.

Ruotsissa ollaan kaikkein suopeimpia hyväksymään isät kotona lasten kanssa. Venäjällä taas naisen paikka on edelleen lasten kanssa kotona.

- Suomessa sosiaalipoliittikalla ohjataan elämäntulkupoliittikkaa. Jotta naiset pääsisivät töihin, olemme luoneet päiväkotijärjestelmän, tutkija havainnollisti.

Ikään perustuvan sosiaali-
politiikan haasteet tulevat vas-
taan naisten eläkeiässä, kun
kotona vietetyistä vuosista ei
kerry eläkettä.

– Yhtenä ratkaisuna saattaisi olla perustulo, Minna Ylikännö arveli.

Naisten dollari miesten dollaria suurempi

Minna Ylikännö puhui naisten köyhydestä myös globaalisti ja totesi, että köyhyys on maailman suurin ongelma. Naisten köyhyden poisto poistaisi usein kaikkien köyhyden.

**Kelan tutkija Minna Ylikännö kuu-
luttaa asennemuutosta, jotta lasten-
hoito ei keskittyisi vain naisille.**

Köyhyystutkija Maria Ohisalo haluaa leipäjonot pois hyvinvointitaltiosta ja tilalle perusturvan.

– Naisten dollari on suu-
rempi kuin miesten dollari. Se
tuottaa enemmän hyvinvointia.

Maailmanlaajuisesti naisten köyhyys on sukupuolisidonnaista. Puoli miljardia naista on lukutaidottomia, yli 60 miljoonaa naista ei pääse koulutukseen. Ja 155 maassa on yhä lakeja, jotka sallivat miesten ja naisten eriarvoisen kohtelun.

– Naiset ovat köyhempiä kuin miehet, koska naisilla on huonommat koulutusmahdollisuudet, lastenhoitovelvollisuus, pienempi palkka ja väärä sukupuoli, puhuja summasi.

lakkäät naiset Suomen köyhimpiä

Vuokra-asuntoja pienituloisille tuottavassa yleishyödyllisessä Y-säätiössä tutkijana toimiva VTT **Maria Ohisalo** totesi, että yli 75-vuotiaat yksinelävät naiset ovat kaikkein köyhimpiä Suomessa.

– Se näkyy myös eliniässä. Pienituloinen, huonosti koulutettu ihminen kuolee nuorempana kuin hyvätuloinen koulutettu. Köyhyyttä lisää velkaantuminen ja yksinasuminen.

Sosiologit pitävät köyhyydenä hyvinvoinnin ja onnellisuuden puutetta. Jokaisella ihmisellä tulisi olla ympäristössään mahdollisuudet having, loving, being, doing eli omistaa, rakastaa, olla ja tehdä työtä. Valtion menestys ei siten mittaa onnellisuutta.

– Leipäjonoissa puolet on sellaisia, joilla jää käyttörahaa asumis- ja ruokamenojen jälkeen vajaa sata euroa kuukaudessa, leipäjonoista ja köyhyydestä viime vuonna Itä-Suomen yliopistossa väitellyt Maria Ohisalo kertoi. Väitöskirja on nimeltään Murusia hyvinvointivaltion pohjalla: leipäjonot, koettu hyvinvointi ja huono-osaisuus.

– Leipäjonoissa seisovien joukossa on eläkeläisiä, työttömiä ja lomautettuja. Vaki-
tuista asiakaskuntaa ovat kes-
ki-ikäiset, työttömät miehet ja
eläkkeellä olevat naiset, Maria
Ohisalo eritteli ja jatkoi, että
huono-osaisuuden notkelmis-
sa ovat erikseen asunnottomat,
suonensisäisten huumeiden
käyttäjät, joita on vaikeata ta-
voittaa tutkimuksiin.

Köyhillä ongelmat kasautuvat

Köyhyys ei ole Maria Ohisalon mukaan ainoastaan nälkää.

– Köyhyys on taloudellinen, sosiaalinen ja terveydellinen ongelma, jota seuraava masentuneisuus johtaa myös yksinäisyyteen. Naiset kokevat useimmiten terveytensä ja tulonsa riittämättömäksi. Miehistä tätä tunnetta potevat 46–55-vuotiaat, kun naisilla vastaavat tunteukset ovat yleisä eläkeiässä.

– Leipäjonojen asiakkaita miehistä kolmasosa hakee ruokaa joka viikko, kun naisista neljännes on vakioasiakkaita. Miehistä taas yli puolet hakee ruokaa vain itselleen, kun naisista yli puolet hakee ruokaa myös muulle perheelle, tutkija kertoi.

– Yksin asuminen lisää yksinäisyyttä. Naiset kärsivät köyhyyydessä myös huonosta terveydestä, hän totesi.

Leipäjonot vastikkeellisiksi

Suomen valinta YK:n onnellisimmaksi maaksi herätti myös kysymyksen, sopivatko leipäjonot hyvinvointivaltioon?

– Leipäjono on huono köyhyyden mittari. Suomella menee paremmin kuin koskaan, köyhvystutkija huomautti ja

Ensi- ja turvakotien liitto johtaneella sosiaalineuvos Ritva Karinsalolla (vas.) oli paljon kysyttävää köyhyystutkija Maria Ohisalolta. – Kuva: Maija Kauppinen.

kertoi seisoneensa leipäjonoissa neljä-viisi vuotta. Ei leipää tarvitsevana vaan jonoja tutkivana.

Suomessa on 400 ruoka-avun jakajaa. Nyt pääkaupunkiseudun virkamiehet haluavat tehdä ruoka-avusta vastikkeellista. Saajia veloitettaisiin syömään yhdessä tai kokkikursseille.

– Tällä hetkellä leipäjonojen ruoka-apu on lahja, joka ei edellytä vastavuoroisuutta, Maria Ohisalo totesi ja muistutti, että leipäjonoissa puretaan myös ruokahävikkiä. Tosin lei-

päijonon ihmiset ovat toisen
kantin kuluttajia käyttäessään
yliäämää.

Tutkija toivoisi stigman häviävän leipäjonojen asiakkaita, sillä ylijäämäruuan kierrättäminen leipäjonoissa on hyvä asia. Myös ruoka-avun hakijoiden leimaaminen narkkareiksi ja köyhiksi on haitallista.

– Köyhyyden poistamiskei-
not ovat monimuotoiset. Tär-
keintä olisi saada perusturva
kaikille. Leipäjonoissa seisovia
voi myös ohjata sosiaaliturvan
piiriin. •

Vetokärrykansaa on heti aamusta jonottamassa ilmaisia elintarvikkeita Helsingin Myllypuron jakelupisteessä.

Myllypuro on siistinyt leipäjonoja

Myllypuron leipäjonossa Helsingissä on vuosittain 250 000 käyntiä eli noin 5 000 asiakasta viikossa.

Myllypuron elintarvikeapu ry:n toiminnanjohtaja **Sinikka Backmanin** mukaan jonot ovat lyhentyneet, ja jonotusaika on tällä hetkellä maksimissaan puoli tuntia. Tähän on päästy lisäämällä aukioloaikoja. Ruoka-apua jaetaan nyt joka arkipäivä 8–11 välillä.

Helsingissä ilmaista ruoka-apua jakaa kaksi toimijaa: Veikko Hurstin Valinta ja Myllypuron elintarvikeapury, jonka Herttoniemen seurakunta perusti yli 20 vuotta sitten. Sinikka Backman on ollut mukana vuodesta 1998, ja hän osallistuu ruoka-avun jakoon. Vapaaehtoisjärjestön taustavoimina ovat paikalliset päivittäistavarakaupat. Toiminta perustuu Helsingin kaupungin järjestöavustukseen.

Toiminnanjohtaja Sinikka Backmanin selän takana on laatikoittain hävikkiruokaa, jota hän pitää myös ongelmana.

Sinikka Backman ei usko yhteisruokailujen ratkaisevan leipäjonoja, sillä Vantaan yhteinen ruokapöytäkokeiluun seurauksena vantaalaiset tulevat nyt heille leipäjonoihin.

Myllypurossa jonot pitenevät aina kesällä, kun muut ilmaisen ruoka-avun jakajat ovat lomalla. Helsingin kaupungin uhkaus siivota leipäjonot pii-

loon lopettamalla järjestöapu vastikkeettoman ruoka-avun jakajille ei pelota Backmania.

– Emme ole kartoittaneet muita mahdollisia rahoituskanavia, mutta sekin sitten tehdään.

Sinikka Backman näkee leipäjonossa kaksi rakenteellista ongelmaa: köyhyyden ja runsaan ruokahävikin.

– Me emme poista köyhyyttä, sillä siihen tarvitaan perusturvan kuntoon laittamista.

Runsas hävikkiruoka paljastaa taas kaupan rakenteiden ongelman.

– On pakko kysyä, tarvitaanko niin monta jugurttilajia, että puolet on hävikkiä.

Helsingissä leipäjonoihin ihmisiä tuo kallis asuminen. Erityisesti tämä koskee eläkeläisnaisia.

He elävät pitempään kuin miehet, eivätkä yksin jäätyään jaksaa muuttaa isoista asunnoista pois. •

Suomalainen Naisliitto hyväksyi kevätkokouksessaan 22.4. julkilausuman

KÖYHYEDEN NAISISTUMINEN ON PYSÄYTETTÄVÄ

Suomalainen Naisliitto vaatii, että Suomen hallitus ja työmarkkinaosapuolet ryhtyvät vihdoinkin toimiin köyhyyden naisistumisen pysäyttämiseksi. Köyhyys ei vaikuta vain yksilön talouteen, vaan näkyy hänen fyysisessä ja psyykkisessä terveydessään. Se heikentää myös itsetuntoa ja itsenäisyyttä.

Suurin köyhyysriski on yli 65-vuotiailla yksin asuvilla, yksinhuoltajilla ja omaishoitajilla. Näihin ryhmiin kuuluvat ovat valtaosin naisia.

Koska henkilön ikä, sukupuoli ja perherakenne muodostavat suuren köyhyysriskin, on purettava työelämän voimakasta eriytymistä ja epätasapainoa, segregatiota. Osa-aikatyö ja epätasaisesti jakautuvat perhevapaat vähentävät eläkettä, joten perhevapaiden kokonaisuudistus on välttämätön.

Kaikista taloudellisista päätöksistä on arvioitava niiden sukupuolivaikutukset. Asenteiden muutosta tarvitaan myös sukupuolten välisen tasa-arvon saavuttamiseen. Nopeimmin köyhyyttä poistaa takuueläkkeiden nosto.

HÄPEÄ SULKEE SUUN JA PAINAA PÄÄN

Laman kolkutuksessa maattamme sai Ryhmäteatterissa vuonna 2011 ensi-iltansa Eduskunta, näytelmä vallasta ja sen rakenteista. **Susanna Kuparinen**, näytelmän ohjaaja ja toinen käsikirjoittajista kertoi Pressiklubissa havahtuneensa lamaan, kun huomasi, että aikaisempaa useammin Helsingin katuja kulkevilla ihmisillä näki huonot hampaat.

Samoihin aikoihin kaduille alkoivat ilmestyä jonot, joissa ei seissyt hilpeitä nuoria odottamassa uusinta Harry Potteria tai festarilippua. Jono oli harmaa ja hiljainen. Mediassa siitä otettu kuva oli takaviistosta, ettei jonottajia voisi tunnistaa.

Alkoi leipäjonojen aika.

Millaiset ihmiset Suomessa tarvitsevat ruoka-apua, ja miltä heistä tuntuu seistä leipäjonossa?

Tutkija **Tuomo Laihiala** on alkuvuonna julkistetussa väitöskirjassaan selvittänyt kokemuksia ja käsityksiä leipäjonosta. Väitös kuuluu Itä-Suomen yliopistossa vuosina 2012–2013 toteutettuun Huono-osaisten Suomi -tutkimushankkeeseen. Siinä oli mukana 36 leipäjonon tai ruoanjakelupistettä ja niissä käyvää noin 3 500 asiakasta.

– Väitöstutkimukseni tarkoitus oli saada ruokaa jonottavien ihmisten ääni kuuluviin,

Tampereen yliopistossa tutkijana toimiva Tuomo Laihiala sanoo.

Tutkimuksen avaama näkymä leipäjonosta on karua kerrottavaa.

Kolmea neljästä jonottajasta painaa syvä taloudellinen huono-osaisuus. Kahdella viidestä on myös heikko terveys, he ovat masentuneita, yksinäisiä ja välillä nälkäisiä. Noin puolet jonottajista määrittelee itsensä huono-osaiseksi, miehet naisia useammin.

Naisilla puolestaan ikäntyminen ja yksin asuminen enustaa kokemusta huono-osaisuudesta. Muita useammin leipäjonossa tapaa työttömän, keski-ikäisen asunnottoman ja päihdeongelmaisen.

Leipäjonosta on tullut myös tasa-arvoinen ilmiö. Kun vielä 1990-luvun laman jälkeen jonottajia olivat työttömät miehet, nyt miehiä ja naisia on lähes yhtä paljon. 2000-luvulla leipäjonossa kävijä onkin eniten useammin nainen. Tämä kertoo lapsiperheiden ahdingosta sekä eläkkeellä olevien, pienituloisten, heikossa elämäntilanteessa olevien naisten määrästä. Heistä monet ovat yli 80-vuotiaita.

Leipäjonot muistuttavat tutkijan mukaan perinteistä köyhäinapua.

– Hyväntekeväisyyteen perustuva köyhäinapu ei kuitenkaan ratkaise avun tarpeen

taustalla olevia ongelmia, vaan saattaa johtaa häpeäleimaan.

Piilotetun luonteensa vuoksi häpeän kokeminen jää kyselytutkimuksissa helposti pimentoon ja estää myös avun hakemista.

Reilu kolmannes kokeekin leipäjonossa käymisen sosiaalisesti häpeällisenä. Monet eivät haluaisi sukulaisten tai tuttujen näkevän heitä. Naiset, lapsiperheet ja korkeasti koulutetut häpeävät ruoka-apuun turvautumista muita useammin. Häpeän tunteen kokemista lisää myös korkea ikä sekä se, että pitää omia tulojaan riittämättöminä.

Onko köyhyys yhä yksilön syy ja häpeä?

Tuomo Laihialan mukaan vika nähdään usein olevan avunhakijalla itsellään.

– Heidät nähdään laiskoina sosiaalipummeina ja heihin kohdistuu myös vihapuhetta. Toisaalta korostetaan sitäkin, että on yhteiskunnan vika ja häpeä, että tavallisista suomalaisista niin moni elää huonosuorassa tilanteessa.

Yhteiskunta on epäonnistunut huono-osaisten tukemisessa, kun ruoka-avusta on tullut sosiaaliturvaa täydentävä järjestelmä. Olemme liikaa hyväntekeväisyyden tarjoaman avun varassa. •

Sibeliukselle liputuspäivä, arvokas aapis- ja postikorttilahjoitus Hattulan kirjastolle, nimikkosäätiö, neljä runoteosta, romaani kartanoelämästä. Jollekin jo yksi näistä on koko elämän saavutus. Kaija Lehmuskallio on tehnyt tämän kaiken seniorivuosinaan.

Kun kasvatustieteen tohtori, dosentti **Kaija Lehmuskallio** jäi 23 vuotta sitten Oulun yliopistosta varhaiseläkkeelle ja muutti miehensä **Vesan** kanssa Mierolan sillan kupeeseen Hattulaan, hänellä oli kolme unelmaa: oppia maalaamaan ikoneita, soittamaan harppua ja puhumaan ranskaa.

Eikä kaksi näistä jäänyt vain unelmiksi.

Ensimmäiseksi hän hakeutui Hämeenlinnan ortodoksisen seurakunnan kerhoon ja alkoi maalata ikoneita. Suurin ja eniten aikaa vei Pyhän Katariinan, oppia rakastavien naisten suojelupuhimykseen ikoni.

Harppuhaaveet toteutuivat, kun hän syksyllä 2012 hankki Sibelius-Akatemiasta harpun ja opetteli sitä soittamaan.

Vuotta aiemmin oli toteutunut Kaija Lehmuskallion seitsemän vuoden ponnistus: siniristilippu nousi 8. joulukuuta salkoihin Jean Sibeliuksen ja suomalaisen musiikin kunniaksi.

Juhlamatinea ensimmäisen liputuspäivänä

Liputuksen Kaija Lehmuskallio oli nostanut areenalle Hämeenlinnan Kansallisen Kulttuuriyhdistyksen kokouksessa lokakuussa 2004. Kun yhdistys

Naisliiton Hämeenlinnan yhdistyksen kuuluvan Kaija Lehmuskallion aarteisiin kuuluu Aallotar, harppu, joka on nimetty Sibeliuksen teoksen mukaisesti.

OPPIMISTA IKÄ KAIKKI

näytti vihreää valoa, hän soitti sisäasiainministeriöön ja sai kutsun neuvotteluun. Mukaan lähtivät yhdistyksen puheenjohtaja ja sihteeri.

Ministeriö suhtautui ehdotukseen suopeasti ja pyysi seuraavana syksynä palaamaan asiaan.

Näin tehtiin. Hankkeessa olivat nyt mukana myös Hämeenlinnan Sibelius-opisto, Sibelius-seura ja kaupunkikin.

Seuraavana syksynä sisäasiainministeri ilmoitti esittävänsä liputtamista joulukuun 8. päiväksi. Valtion laitoksissa nostettiinkin jo samana vuonna lippu salkoon. Valtakunnallisen Sibliuksen ja suomalaisen musiikin päivän kaavailtiin alkanut vuonna 2008.

Toisin kävi. Helsingin yliopiston almanakkatoimisto vitkasteli, ja siniristiliput nousivat salkoihin vasta kolmen vuoden päästä. Sen kunniaksi Hämeenlinnassa oli juhlamatinea, jossa

oli vieraita sisäasiainministeriöstä, Helsingin yliopistosta ja ystäväyhdistyksistä.

Lukemisen tolkku ja herkku Hattulalle

Seuraavaksi Kaija Lehmuskallio kokosi lukemista koskevan tuki- ja opetuskirjallisuutensa, aapiset, postikortit ja luentodiat kokoelmaksi ja lahjoitti sen Hattulan kirjastoon.

– Hattulaan, koska olen aloittanut täällä kansakoulun ja koska keisari Aleksanteri II määräsi vuonna 1863 Parolassa suomen kielen maan viralliseksi kieleksi.

Kokoelma kiinnosti myös Kansalliskirjastoa, joka pyysi kokoelmaa kirjaston lasipihaan. Kaija Lehmuskallio ei suostunut, sillä kokoelma kuuluu hänen mielestään Hattulalle ja sen kirjastolle.

Hattulan kunnanjohtaja ymmärsi lahjoituksen arvon. Hän järjesti kirjastosta apulaisen,

joka auttoi kokoelman luetteloinnissa. Se oli tarpeen, sillä aapisia, postikortteja, tutkimus- ja oppikirjallisuutta sekä luentodioja oli satoja viideltä vuosikymmeneltä. Yksin aapisia oli 91. Valtaosa niistä on suomalaisia, mutta joukossa on myös ulkomaisia, muun muassa hebrean- ja lydyinkieliset. Vanhin on vuoden 1865 Kuva-aapinen, uusimmat ovat viime vuosilta.

Huhtikuussa 2013, jolloin oli kulunut 470 vuotta Agricolan Abc-kirjan ilmestymisestä, Kaija Lehmuskallio luovutti Lukemisen tolkku ja herkku-kokoelmansa Hattulan kunnalle sen kirjastossa säilytettäväksi. Vastineeksi hän sai kunnan kulttuuri- ja stipendirahaston yhteyteen nimikkorahaston Alkava ja kehittyvä lukija. Siitä jaetaan kirjapalkintoja ja stipendejä hattulalaisille eka- ja tokaluokkalaisille.

– Kun lapsella on oma kirja, se johdattaa hänet lukemiskulttuuriin, lukutaidolle elämässä omistanut dosentti tietää.

Viides runoteos jo lähes valmis

Lukutaidon ja luovuuden lisäksi Kaija Lehmuskallio on perehtynyt syvällisesti arvoihin. Niitä valaisee hänen vuonna 2012 ilmestynyt arvopokkarinsa Rajaukko ja kasvukannikka, jonka Hämeenlinnan kaupungin opetusvirasto tilasi ja jakoi kaikille opettajille.

Arvoista ja toden etsimisestä kertovat myös Kaija Lehmuskallion runokokoelmat, joita on ilmestynyt tällä vuosikymmenellä neljä: Sen verran siirtyy kuu, Yön vehryt vihreä, Alaston on hämäräkin ja Granaattiomina. Parhaillaan hän viimeistelee viidettä.

Runot ovat seuraus hänen lausuntaharrastuksestaan, joka alkoi jo kansakoulussa. Ai-

kuisiällä hän syvensi taitojaan maamme tunnetuimman lausuntataiteilijan, professori Liisa Majapuron ohjauksella.

Runojen rinnalla Kaija Lehmuskallio kypsytteli romaania, joka vei hänet lapsuuden kartanomaisemiin. Romaani Nokkosmadonna ilmestyi keväällä 2017.

– Loin kirjan suullisten kertomusten pohjalta, mutta omien luomisprosessieni kautta, kirjailija kertoo. Kirja ei ole avainromaani vaan fiktiivinen.

Juuret rikkaalle, luovalle elämälle lapsuudesta

Lapsena Kaija Lehmuskallio asui isovanhempiensa luona Hankasalmella.

– Opin kirjoittamaan talvisodan aikana. Koulut oli suljettu, mutta äitini levitti eteeni Suomen Kuvalehden, kiinnitti sen sivulle voipaperin ja sanoi: ”Alahan kirjoittaa kirjaimia läpi. Niistä syntyy oikeassa järjestyksessä sanoja samoin kuin nimesi on sana.” Siitä lähtien olen pystynyt muuttamaan puhetta kirjoitetuksi.

Tätä ennen Kaija oli jo opinut lukemaan. Hänen kotiinsa tuli paljon sanoma- ja aikakauslehtiä, joiden avulla hän teki löytöretkiä kirjainten huikeaan maailmaan. Kouluvuodet Hämeenlinnan vaativassa, humanistisessa tyttölyseossa täydensivät lukemista, työvuodet Oulun ja Turun yliopistoissa perehdyttivät luovaan lukutaitoon ja kongressit Euroopassa ja Yhdysvalloissa syvensivät sitä.

Tästä kaikesta muistuttavat Aapiskukko-palkinto, jonka Kaija Lehmuskallio sai lukemisen tutkimuksen edistäjänä, ja muistomitali, jolla Turun yliopisto palkitsi hänet alansa kehittämistä. •

SUOMALAINEN NAISLIITTO

HALLITUS

Leena Ruusuvuori,
puheenjohtaja
leena@leenaruusuvuori.fi

Marja-Riitta Tervahauta,
taloudenhoitaja
marja-riitta.tervahauta@pp.inet.fi

Soile Hakola
soile.hakola@gmail.com

Ritva Karinsalo
karinsalo.ritva@gmail.com

Maija Kauppinen
maijaesko@kotiporssi.fi

Kirsti Ojala
kirsti.ojala@pp.inet.fi

Ritva Passiniemi
ritva.passiniemi@gmail.com

Eva Tervonen
eva.tervonen@gmail.com

Yhdistysten ja osastojen puheenjohtajat

HELSINKI

Merja Talkamo
merja.talkamo@muhvelotti.fi

HÄMEENLINNA

Maija Kauppinen
maijaesko@kotiporssi.fi

JYVÄSKYLÄ

Liisa Temisevä
liisa.temiseva@luukku.com

OULU

Kirsti Ojala
kirsti.ojala@pp.inet.fi

TORNIO

Marja- Riitta Tervahauta
marja-riitta.tervahauta@pp.inet.fi

VAASA

Seija Lähdemäki
seija.lahdemaki@gmail.com

NAISET VALLOITTAVAT UUSIA AMMATTIALOJA

**Viime vuonna esittelimme JuhlaMinnassa kuusi ammattinsa pioneeria.
Nyt neljä naista kertoo, millaista on johtaa sotamuseota, kartoittaa
maastoa, kehittää keksinnöstä kaupallinen tuote
ja toimia musiikkipedagogina.**

JOKAINEN AIKA LÖYTÄÄ SOTIIN OMAN NÄKÖKULMANSA

Filosofian tohtori **Miia-Lee-
na Tiili** on johtanut Hämeenlinnassa Museo Militariaa puolitoista vuotta.

– Museokenttä elää voimakasta muutoksen aikaa. Museoilla menee paremmin kuin koskaan. Teemme kävijäennätyksiä. Uudistuva museolaki ja uusi museopoliittinen ohjelma muuttavat museoihin kohdistuvia odotuksia ja niille asetettuja vaatimuksia.

Museo Militaria on yksityinen museo, joka työskentelee kansallisen Sotamuseon kanssa, ja on keskisuuri. Kun Sotamuseossa kävi viime vuonna 87 500 kävijää, Militariassa heitä oli 23 300. Se onkin johtajansa mukaan vakiinnuttanut asemansa sotahistoriallisten museoiden suuressa joukossa.

Museo Militaria sijaitsee museokeskittymässä, vanhassa kolmikerroksisessa kasarmissa Hämeen linnan ja vankilan vieressä. Parolan Panssarimuseokaan ei ole kaukana.

– Museoiden läheisyys tuo synergiaa. Saamme kaikki asiakkaita toisiltamme, Miia-Leena Tiili sanoo.

Militaria on toiminut vasta viisi vuotta. Se syntyi yhdistämällä Tykistö-, Pioneeri- ja

Miia-Leena Tiili on ensimmäinen nainen, joka valittiin sotilasmuseon johtajaksi. – Kuva: Maija Kauppinen.

Viestimuseo saman katon alle. Se saa valtion tukea ja myös avustusta Puolustusvoimilta.

Museouudistuksen seurauksena museoiden oma varain-

hankinta korostuu. Militaria rahoittaa toimintaansa pääsilyputulojen lisäksi oheismyynnillä, tapahtumilla, vuokraamalla kokoelmia ja opastuksella.

– Emme pelkää tulevaisuutemme puolesta, Tiili kertoo ja lisää sotamuseon kiinnostavan erityisesti miehiä. Miesten kiinnostusta taas lisää Suomessa yleinen asevelvollisuus.

Museo Militaria on Hämeenlinnan kaupungin kulttuuripolkukohde. Koululaiset tulevat toukokuussa tutustumaan museon kokoelmiin, kesä taas saa koko kansan liikkeelle. Sen sijaan viime vuoden Suomen 100-juhlinta ja sen tuoma sotien hehkutus ei juuri heijastunut kävijöissä.

– Jokainen aika löytää sotiin oman näkökulman. Me toivomme sävykästä keskustelua, jossa kriittisetkin näkökulmat ovat sallittuja, hän sanoo.

Museo Militarian kokoelmat käsittävät esineistöä keskiajasta itsenäistymiseen ja toisen maailmansodan ajalta aina 2000-luvulle asti. Puolustusvoimat voi käsitellä myös rauhan välineenä.

Miia-Leena Tiili on Suomessa ensimmäinen nainen, joka valittiin sotilasmuseon johtajaksi. Ja edelleen hän on ainoa naisjohtaja kirjavalla sotilasmuseokentällä.

– En pidä itseäni kummajaisena enkä pysty arvioimaan, pitääkö joku muu, hän toteaa.

Museo Militarian johtajaksi Tiili siirtyi Kotkan Merikeskus Vellamon tutkijan paikalta. Hän väitteli tohtoriksi vuonna 2016 Helsingin yliopistossa kansatieteen alalta. Hänen tutkimuskohteenaan olivat rajavartiolaituksen sotilaat. Johtamista hän on opiskellut Maanpuolustuskorkeakoulussa.

Museo Militaria ja pasifismi eivät ole Tiilen mielestä toisensa poissulkevia.

– Ammatillisilla museoilla on vastuu lisätä ymmärrystä ja antaa tilaa erilaisille maailmankatsomuksille.

KARTOITUS KIRKKONUMMELLA RATKAISI AMMATIN

Lauttasaarella on hyviä kohteita kertoa maankohoamisesta ja Koivusaaren metroasemalla voi ihailla sen seinä- ja lattialaattojen kaunista ja kestävästä rakennuskiveä, graniittia, geologi **Maija Haavisto-Hyvärinen** kehuu ja kertoo olleensa juuri esittelemässä Helsingin senioreille uusia metroasemia geologin näkökulmasta.

Naisliiton Helsingin yhdistyksen jäsen, Maija Haavisto-Hyvärinen on geologi eläkkeelläkin. Lauttasaarella häntä innostaa jääkauden synnyttämät silokalliot. Maan kohoaminen on muodostanut rantakivikoita ja muutama, komea rapakivilohkare on kulkeutunut jäävuorien mukana Viipurista Lauttasaaren.

– Vielä 13 000 vuotta sitten aluetta peitti 200 metrin syvyinen Baltian jäärvi. Lauttasaaren korkeimmat laet paljastuivat Itämeren Litorinameri-vaiheen alussa 8000 vuotta sitten.

Maija Haavisto on valmistunut maaperägeologiksi Helsingin yliopistosta vuonna 1968. Jo ensimmäisenä opiskelukesänään hän pääsi kesätöihin Geologiselle tutkimuslaitokselle kartoitusalueenaan Kirkkonummi. Se ratkaisi hänen tulevan ammattinsa.

Maija Haavisto-Hyvärinen rakkaassa maastohatussaan ihailee Mäntsälän punaista graniittia Koivusaaren metroasemalla. – Kuva: Leena Hietanen

– Olin onnellinen, kun vanhana partiolaisena pääsin kesätöihin maastoon.

Työssään Haavisto-Hyvärinen piti erityisesti siitä, että kesät olivat kenttätöitä ja talvella sisätöinä koottiin kesällä kerätyistä aineistoista raportit ja kartat. Hän osallistui GTK:n virkamiehenä Suomen maaperän peruskartoitukseen maanmittauslaitoksen kanssa. Geologien tehtävänä oli valvoa ja tarkistaa karttojen oikeellisuus ja kirjoittaa karttalehtiselitykset.

– Karttojen ja niiden selityksien tarkoituksena oli luoda yhtenäinen kuva Suomen maaperän kehityksestä jääkausiajoilta nykyhetkeen.

Suomessa on korkeatasoinen geologian opetus. Geologit lähtevät Suomesta EU:hun ja kehitysmaihin töihin. Ulkomailta tullaan Suomeen sekä opiskelemaan että etsimään uusia malmiaiheita. Merkittävänä geologian haarana on nykyään

Jatkuu seuraavalla sivulla.

ympäristö- ja pohjavesigeologia. Kaivosten ympäristöhaittojen eliminointi ja luonnon-suojelu ovatkin nousemassa tärkeiksi työsaraksi geologeille.

Haavisto-Hyvärinen on ollut tuottamassa Suomeen 150 erityyppistä maaperägeologista karttaa. Suosituimpia ovat olleet GTK:n Maisema ja Maan-kamara -sarjassa julkaistut kansallisuistojen geologiset retkeilykartat. Muutamista on otettu uusittuja painoksia kuten Nuuksiosta.

Maija Haavisto-Hyvärinen jäi eläkkeelle vuonna 2011. Geologiset retkeilyt ja toiminta geologian alan yhdistysten parissa ovat edelleen mieluisia harrastuksia.

– Geologia antaa hyvän pohjan ymmärtää syntyä syviä niin luonnon kuin henkisen elämän kehityksestä, hän toteaa.

HAJUTON JÄTEASTIA KEHITTEILLÄ KOTEIHIN

Hämeen ammattikorkeakoulun Bio- ja elintarviketekniikan tutkijayliopettaja **Annukka Pakarinen** sai reilu vuosi sitten projektipäällikkö **Jarkko Nummela**n kanssa patentin Fiksu biojäte -käsittelylaitteelle. Sitten Nummela on jäänyt pois, ja Ekokamu-biojäteastiaa suunnittelee nyt viiden hengen tiimi, johon kuuluu tuotekehityksen, markkinoinnin ja projektihallinnan ammattilaisia.

Ekokamu on uutta teknologiaa hyödyntävä biojäteastia kotitalouskäyttöön. Ensimmäiset versiot ovat koekäytössä Joensuun yliopiston ja Marttojen kierrätysprojektissa.

– Ideasta on hirvittävän pitkä matka tuotteeksi, Annukka Pakarinen huokaa. Eikä suostu sanomaan, milloin Ekokamu on kaupoissa. Koemarkkinointi alkaa kesällä.

Annukka Pakarinen (vas.) ja hänet "keksinyt" Maila Hakala Hämeenlinnan korkeakoulukeskuksessa järjestetyssä Word Intellectual Property Day -tapahtumassa. – Kuva: Maija Kauppinen

Vielä kaksi vuotta sitten Pakarinen luonnehti keksintöään rumaksi ja kovaääniseksi. Nyt se on muuttunut tyylikkääksi astiaksi, jonka rinnalla likasankot ja laskiämpärit häpeävät. Sen on suunnitellut laadukas muotoiluyritys, joka valmistaa myös protot.

Tuotteistus on jo niin pitkällä, että valmistukseen tarvittavia investointeja mietitään. Pakarisen lisäksi työryhmässä on kokenut projektiammattilainen, joka etsii rahoitusta.

– Tällaisen tuotteen markkinat ovat Suomea suuremmat. Biojätteitä kerätään ja kierrätetään koko läntisessä maailmassa, keksijänainen huomauttaa.

Biojäteastia tarvitsee kotitalouksissa sähköä tai akkua, sillä biojätteistä imetään ilma pois alipaineen avulla mädäntymisen lopettamiseksi. Tavoitteena on hajuton jäte, jota voi säilyttää ja kerätä pidempään. Se on yhteensopiva nykyisen jätteen kierrätysjärjestelmän kanssa.

Filosofian tohtori Annukka Pakarinen tekee innovatiivista työtä opetustyönsä ohessa. Huhtikuussa hän sai Suomalaisen keksijöiden tukisäätiöltä 5 000 euron stipendin Ekokamun kehittämiseen.

Vuosi sitten Naisliiton Hämeenlinnan osasto järjesti keksijänaiasten illan Quin-Suomen kanssa, jossa Annukka

Pakarinen esitteli keksintöään. Quin-Suomen tiedottaja Maila Hakalalle. Hän vaikutti innovaatiosta ja ehdotti Pakarista tukisäätiölle.

Stipendit eivät kuitenkaan riitä viemään laitetta joka kotiin.

– Etsimme yksityistä rahaa ja enkelisijoittajia. Tutkijainsinöörinä tiedän, että sijoittajia on vaikea saada ellei tuotetta tunneta. Rahoitusta etsittäessä kaikki näkyvyys on hyväksi, Annukka Pakarinen sanoo.

Uudenlaisen bioastian kehittäminen edistyy keksijän innolla. Hän ei ole vielä irtisanoutunut opettajan työstä ja ryhtynyt odottamaan miljoonia.

– Keksijät ovat Pelle Pelotomia, jotka menevät innovaatiopohjalla eteenpäin. Totta kai odotamme innolla koekäytön tuloksia, hän sanoo.

MUSIIKKI VALITSI KAISAN

Keski-Pohjanmaalla Halsualla syntynyt **Kaisa Kauppinen** on kasvanut musiikin keskellä. Hänen lapsuudenkodissaan isä ja kaksi siskoa harrastivat musiikkia. Kaustisen kansanmusiikkijuhlat soivat kodin vieressä.

– Oli luontaista, että kävin Kaustisen musiikkilukion, musiikkipedagogi kertoo.

Lukion jälkeen musikaalisesti lahjakas nainen haki sekä Sibelius-Akatemiaan, Kokkolan konservatorioon että Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun musiikkilinjalle ja pääsi kaikkiin kolmeen sisään. Hän valitsi Sibelius-Akatemian.

– En muista harkinneeni vakavasti mitään muuta alaa. Musiikki valitsi minut.

Sibelius-Akatemiassa Kaisa Kauppinen instrumentteina olivat 2- ja 5-rivinen haitari. Hän opiskeli myös pianon soittoa ja uu-

Säestäessään laulukerholaisia Kaisa Kauppinen instrumentti on 5-rivinen haitari. – Kuva: Leena Hietanen.

laulua. Hänellä on soitonopettajan pätevyys.

Sibelius-Akatemian kansanmusiikkiosastolta valmistuttuaan Kauppinen opiskeli Metropoliasa varhaisiän musiikkikasvatusta ja taiteen soveltavaa käyttöä. Tällä haavaa hänellä on kokopäivätyö Pop&Jazz Konservatorion musiikkileikkikoulun opettajan viransijaisena.

– Vaikka minulla on kaksi korkeakoulututkintoa, vakituisen päätoimen saanti on vaikeaa. Heti kun päätoiminen tuntiopettaja palaa äitiyslomalta, olen työtön työnhakija, hän kertoo.

Palkkapussissa näkyy työtilanteen epävarmuus ja muskari-ryhmien toteutuminen.

– Musiikkipedagogin työ ei ole se stressittömin vaihtoehto.

Helsingissä 13 vuotta asunut Kaisa Kauppinen vetää sivutoimenaan Naisliiton Helsingin yhdistyksen laulukerhoa. Kerholaiset kokoontuvat laulamaan yhteislauluhengessä yksinään kaksikertaa kuussa.

– Laulukerhossa on tärkeää musiikin lisäksi myös sosiaalinen kanssakäyminen. Ennako-osaamista ei vaadita, ja uu-

det laulajat ovat tervetulleita, kerhon vetäjä kehottaa.

Monipuolinen musiikin tekeminen avaa myös vetäjälle mahdollisuuksia tavata eri-ikäisiä ihmisiä. Kouluttautuminen, opinnot ja harrastukset palvelevat verkostoitumista. Sitä kautta saa ystäviä ja uusia ovia avautuu.

– Haaveeni on päästä musiikkiopistoon päätoimiseksi tuntiopettajaksi tai saada virka, hän tunnustaa.

Haitaria tottuneesti käsittelevä Kaisa Kauppinen ei ole haaveillut esiintyvän taiteilijan ammatista.

– Musiikon ammatinvalinta ei ole helppo. Menestyksen eteen on tehtävä paljon töitä.

Hän pitää itseään etuoikeutettuna saadessaan tehdä musiikkipedagogin työtä.

– Jos haluaa rikastua, kannattaa valita muu ammatti. Tämän työn palkinto tulee muualta, hän sanoo ja kertoo esimerkin, miten sairastuneen lapsen vanhempi kertoi hänelle, että lapsi rauhoittui sairaalassa vasta tutuista muskarilauluista.

– Olen tehnyt jotakin hyvää, Kaisa Kauppinen iloitsee. •

KUN KANSALLINEN KERTOMUS MURTUI

Sisällissota on ollut alkuvuoden puhutuimpia aiheita. Vähemmän on keskusteltu syistä, mitkä siihen johtivat.

Kirjailija, FT **Minna Maijala** valaisi esitelmässään Kohti sisällissotaa, kuinka yhteinen taistelu kielen ja sananvapauden puolesta kasvoi intohimoksi, jonka vallassa syntyi suuria tekoja ja teoksia. Mutta sen varjossa, sivutuotteena, alkoivat itää sisällissodan siemenet.

Kansallinen kertomus syntyi Minna Maijalan mukaan ensimmäisen sortokauden aikana vuosisadan vaihteessa, kun kiristyvää venäläistä hallintoa vastustettiin yhteisvoimin.

– Kun senaatti vahvisti helmikuun 1899 manifestin, jossa Suomen ruhtinaskunnan lakien säätäminen siirtyi Venäjän valtioneuvostolle, syntyi spontaaneja mielenilmauksia ympäri maan. Aleksanteri II:n patsasta kukitettiin, naiset pukeutuivat surupukuihin ja kauppoja somistettiin mustalla. Jean Sibeliuksen sävelsi Ateenalaisten laulun, jota lapsetkin lauloivat. Kansaa valistettiin halvalla kansankirjasarjalla ja perustettiin Sivistystä kodeille -järjestö (nykyinen Marttaliitto) sekä Pellervo-seura.

Näille vastatoimena Venäjä lähetti Suomen maaseudulle laukkuryssiä kertomaan hyvästä Venäjän maasta asioita, joita Juhani Aho Päivälehdessä oikoi.

Varsinainen voimannäytös oli helmikuun manifestin synnyttämä suuri adressi, jonka alkikirjoitti 520 000 suomalaista, yli puolet koko maan allekirjoittajista.

Kultakauden maanalaisesta vastarinnasta kirjoittanut ja siitä sekä Helsingissä että Hämeenlinnassa puhunut kirjailija Minna Maijala on Helsingin Naisliiton jäsen. – Kuva: Merja Talkamo.

– Suomalaiset valtasi yhteishenki, joka kaikui isänmaallisina lauluina niin työväen kuin sivistyneistönkin juhliissa. Helsingin suuret laulujuhlat kesäkuussa 1900 olivat tämän tunteen riemujuhla. Kaisanien puiston portin riemukkaassa luki ”Terve laulu, terve soitto, terve Suomen hengen voitto!” Juhlien päättyessä saatiin tieto, että venäjä nostetaan Suomen viralliseksi kieleksi.

Kansaksi kansakuntien joukkoon

Tiede, taide ja kirjallisuus olivat tärkeitä nostettaessa Suomea muiden kulttuurikansojen joukkoon.

– Suomea tuotiin esille voimallisesti niin kotimaassa kuin Euroopassakin, jossa kerättiin suuri, yli tuhannen nimen kulttuuriadressi Venäjän keisarille vietäväksi. Vaikka keisari ei

ottanut lähetystä vastaan, tapahtuma sai valtavan mediahuomion ja adressi painettiin komeaksi juhla kirjaksi, Pro Finlandiaksi.

Tunnetuin Suomen ulkomaan ponnistuksista on vuoden 1900 Pariisin maailmannäyttelyn Suomen paviljonki, jossa esiteltiin rohkeasti suomalaista taidetta ja saavutuksia. Esillä oli muun muassa maailman ensimmäinen kansalliskartasto, Atlas de Finlande, jossa Suomea ja Venäjää erotti rajaviiva. Akseli Gallénin suunnittelema Liekki-ryijy puolestaan osoitti, ettei suomalaisuutta pystytä sammuttamaan. Haagin rauhan konferenssissa 1899, maailman ensimmäisessä, luettiin Eino Leinon isänmaallinen runo Herran kansa. Se viestitti, että Suomi on rauhaa rakastava kansa, ja antoi aavistaa, että Suomen kansa nousee kansakuntien joukkoon.

Vastarinta välttämätöntä

Minna Maijalan mukaan kertomus yhtenäisestä Suomesta oli välttämätön.

– Hajautuminen olisi laakoonnut rintaman, eikä suomalaisten ääntä olisi saatu kuulumaan kautta Euroopan.

Silti rintama jo alusta alkaen vuoti. Suomalainen puolue kannatti helmikuun manifestin aikaan myöntävyyttä, kun nuorsuomalaiset ja ruotsalaiset puolsivat jo suurempaa vastarintaa. Kielimanifestin seurauksena Suomen senaattiin jäi vain myöntäväisiä, kun sorron vastustajat turvautuivat passiiviseen vastarintaan.

– Hallinnon kanssa ei tehty yhteistyötä, ja sen toimia vastaan syntyi vastarintaliikkeitä, joista maanlaisjärjestö kagaali on tunnetuin. Sillä oli salainen kirjapaino nykyisen Stockmannin paikalla sekä salaiset postitus- ja kuljetusväylät, joita

Hämeenlinnan Museo Skogsterin luentosali ja museon alakertakin täyttyivät huhtikuun alussa, kun lähes sata kiinnostunutta tuli kuulemaan Minna Maijalaa. Sen jälkeen moni kuulija halusi keskustella puhujan kanssa. – Kuva: Maija Kauppinen.

pitkin kiellettyä kirjallisuutta ja lehtisiä, muun muassa Fria ordia, kuljetettiin. Venäjän lehdistö kiinnostui kagaaleista, mutta ei koskaan jäljittänyt edes sen kirjapainoa.

Vähitellen passiivinen vastarinta menetti voimaansa, ja etenkin nuoret kokivat turhana kirjelmien ja kukkien, pukeutumisen ja lauluin ilmaistun vastustuksen. He halusivat aktiivisen vastarinnan tielle ja alkoivat suunnitella hyökkäyksiä vallanpitäjiä vastaan. Se huipentui Eugen Schaumanin tekemään Bobrikovin murhaan kesäkuussa 1904. Sivistyneistön mobilisoiman vastarinnan rivit hajosivat.

Moni pettyi katkerasti

Esitelmänsä lopuksi Minna Maijala pohti syitä, jotka johtivat vuoden 1918 tapahtumiin:

– Suomeen heijastui myös emämaa Venäjän sisäinen poliittinen epävakaus. Poliittisista salamurhista tuli arkipäivää, levottomuus paisui. Syksyllä 1905 puhkesi Suomessakin Venäjän mallin mukainen suurlakko, jossa työläiset saivat vahvan tuntuman voimastaan.

Yhteiskuntarauhaa palauttaessa työläiset saivat yleisen äänioikeuden, mutta moni työ-

väen aktivisti pettyi, kun hänet sysättiin varsinaisessa jälleenrakennustyössä syrjään.

– Vastarintatyössä kansalaisaktiivisuuteen harjaantuneet työläiset alkoivat pitää omia kokouksiaan ja pohtia isänmaan kysymystä omien etujensa näkökulmasta.

Eikä sivistyneistöäkään ollut tyytyväinen. Suurlakon jälkeen varsinkin perustuslailliset olivat allapäin; ihanteet olivat romahtaneet. Heihin kuului muun muassa Juhani Aho, joka oli uskonut yhtenäiseen tarinaan Suomensa kansasta.

Kansallisen kertomuksen pirstoutuminen olikin monille Minna Maijalan mukaan katkera pettymys.

– Suurlakon jälkeiset tunnot ennakoivat vahvasti vain 12 vuotta myöhemmin työläisten ja säätyläisten välille syttynyttä sisällissotaa. •

Minna Maijalan esitelmän pohjana oli hänen viime vuoden lopulla ilmestynyt kirjansa Kultakauden maanalainen vastarinta – sortokauden taisto isänmaan ja sananvapauden puolesta. Kirja oli Kanava-lehden palkintoehdokas.

Finlandia-talon Helsinki-sali täyttyi lokakuun kolmantena lauantaina naisliittolaisista ja heidän ystävistään, jotka olivat tulleet eri puolilta Suomea juhlimaan 110 vuotta täyttävää liittoaan. Pukukoodina oli Smart casual with pearls.

NAISET SUOMEN JUHLAVUODEN TÄHTIÄ

Naisten ääni kuului vahvasti Suomalaisen Naisliiton 110-vuotisjuhlassa Finlandia-talossa lokakuussa. Ääneen pääsivät menneisyyden ja aikamme vaikuttajanaiset.

– Te ihanat ja upeat naiset, tervehti Naisjärjestöjen Keskusliiton, NJKL:n puheenjohtaja, kansanedustaja **Eva Biaudet** juhlijan jäsenjärjestönsä naisia. Ja kertoi olevansa iloinen onnitellessaan 110-vuotiaasta Suomalaisesta Naisliitosta, joka on tehnyt merkittävää naisasiatyötä vuodesta 1907 ja ollut 106-vuotiaan NJKL:n jäsenenä

vuodesta 1921, jo 96 vuotta.

Naisliiton historian puhuja totesi olevan ansiokas ja vartaansa vailla. Eikä nykyisyydessäkään ole hävettävää, sillä miltä olisikaan näyttänyt sata-vuotiaan Suomen juhluvuosi, elleivät naisjärjestöt olisi käärineet hihojaan ja ryhtyneet työhön. – Tuntemattomalta sotilaalta ja tunnetuilta suurmiehiltä?, hän kärkeä ja nosti esille kaksi modernia hanketta: Keskusliiton 100 tasa-arvotekoa ja Naisliiton Naisten Ääni-verkkajulkaisun.

– Molemmat ovat tuoneet näkyviin Suomen naisia yhteiskunnan rakentajina ja nostaneet heitä juhluvuoden tähdeksi, Eva Biaudet kiitteli naisjärjestöjä ja

niiden vapaaehtoistyötä, mutta muistutti, ettei naisjärjestöjen työtä voi rakentaa yksin hankkeiden varaan.

– Naisjärjestöjen toiminnan säilyminen yhteiskuntamme kivijalkana edellyttää riittäviä resursseja ja niiden turvaamista.

Myös europarlamentaarikko **Liisa Jaakonsaari**, pitkän linjan poliitikko ja naisen aseman puolestapuhuja, kertasi naisten saavutuksia politiikan saralla viimeisen sadan vuoden aikana kotimaassa ja EU:ssa.

– Saavutuksiin kuuluvat ensimmäiset 19 naiskansanedustajaa, jotka valittiin vuonna 1907 eduskuntaan. Se oli 9,5 prosent-

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja Eva Biaudet (vas.) muisteli juhlapuheessaan myös edeltäjänsä kirjastoneuvos Helle Kannilaa, Naisliitossakin vuosikymmeniä vahvasti vaikuttanutta naista. Vierellä juhlijan liiton puheenjohtaja Leena Ruusuvaari.

Toimittaja Kirsti Pohjonen (oik.) juonsi järjestönsä juhlan.

Lausuja Tuula Salin (vas.) nauratti juhlaväkeä naisten tittelikeskustelulla, joka 1920-luvulla täytti Naisten Ääni-lehden sivuja.

– Kenenkään nuoren ja vanhemmankaan naisen ei tulisi tuntea pelkoa kadulla kulkiessaan, europarlamentaarikko Liisa Jaakonsaari totesi puheessaan. Seksuaalista häirintää torjuvaa #metoo-kampanjaa hän piti tervetulleena.

Viisi naista naapurimaasta Virosta oli tullut onnittelemaan 110-vuotiaasta Naisliittoa. Vasemmalla Quin Estonian presidentti Anna-Mari Rannamäe vierellä Eest Naisliit 'n Tallinnan kerhon puheenjohtaja Ell Kiilmaa, Viron Naisliit 'n presidentti Siiri Oviir ja jäsen Liia Tannbaum.

Myös Naisliiton tilintarkastajat Helena Sinisalo (vas.) ja Tuula Hirvonen osallistuivat juhliin. Takana Marjut Tuominen, Naisliiton ensimmäisen puheenjohtajan Tekla Hultinin omainen.

Oululaiset ja helsinkiläiset naiset ovat löytäneet yhteisen puheenaiheen.

Naisten Äänen verkkosivuilta poimittuja elämäkertavälähdyksiä kertoivat juhlayleisölle oikeustieteen ylioppilas Sofia Pohls (vas.) ja teatteri-ilmaisun ohjaaja Maria Hukkamäki.

voisin maa Ruotsin ja Tanskan jälkeen, naisten osuus Suomen politiikan huipulla on Euroopan tasa-arvoinstituutin tuoreen tutkimuksen mukaan laskenut.

Puheensa lopuksi Liisa Jaakonsaari muistutti, että yhteiskunnassamme, jossa naiset ovat saavuttaneet lähes täydet oikeudet, nuorilla naisilla on oltava oikeus tuntea täyttä turvallisuutta kaduilla ja muilla julkisilla paikoilla.

Eva Biaudet'n, Liisa Jaakonsaaren ja Suomalaisen Naisliiton puheenjohtajan **Leena Ruusuvooren** puheet ovat luetavissa Naisliiton verkkosivuilla. •

tia kansanedustajista. Nykyään naisia on 83 eli 41,5 prosenttia, joten lähentelemme tasa-arvoa. Positiivinen kehitys näkyy myös Euroopan parlamentissa, EPssä, jossa naisten osuus on kohonnut vajaassa 30 vuodessa 16 prosentista 37 prosenttiin.

Tällä hetkellä 13 suomalaismiestä on naisia kahdeksan. Vain Maltalla on suurempi naisennemmistö.

Saavutuksistaan huolimatta naisten on jatkettava tasa-arvotyötä. Vaikka Suomi on edelleen EU:n kolmanneksi tasa-ar-

Hämeenlinnan naisliittolaiset Heli Nylander (vas.), Marja Miettinen, Kirsti Ikonen ja Heli Eskolin nauttivat juhlasta ja sen annista.

Juhlat päätti kansainvälisesti tunnetun Saara Aallon pikkusisko laulaja Suvi Aalto.

Suomalaisen Naisliiton 110-vuotisjuhlakirjan Valkoisia variksia ja helmikanoja esitteli juhlissa sen toimittanut Maija Kauppinen.

Väliaikatarjoilun tyylikäs leivos.

Hiihtolegenda Siiri Rantanen on kertonut ensimmäisistä, omatekoisista sauvoista jo lahtelaisille, hämeenlinnalaisille ja jyvaskyläläisille. Nyt niistä samoin kuin Siirin uskomattomasta sitkeydestä ja lahjakkuudesta kuuli koko juhlayleisö. Haastattelijana Tuulikki Ritvanen.

Sata vuotta työtä yhteiskunnan hyväksi

Kun Vaasan Suomalainen Naisklubi sata vuotta sitten perustettiin, sen mottona oli Yhteiskunnan hyvinvointi lähtee kotien hyvinvoinnista. Lause on ajankohtainen tänäkin päivänä.

Vaasan Naisklubin perustaminen sai alkunsa rouva Ida Puustisen ehdotuksesta paikkakunnan naisten omasta klubista. Idean siihen hän oli saanut vuonna 1907 perustetusta Suomalaisesta Naisliitosta. Opettaja Hilja Vestberg tarttui ehdotukseen ja kutsui joulukuussa 1917 kymmenkunta naista keskustelemaan yhdistyksestä, joka kokoaa paikkakunnan suomalaisia naisia yhteistoimintaan taloudellisissa, yhteiskunnallisissa ja valtiollisissa kysymyksissä.

Keskustelun tuloksena kutsuttiin jo seuraavan vuoden tammikuussa sanomalehti-ilmoituksella vaasalaisia naisia Stählin kahvilaan. Paikalle saapui 70 innokasta naista, jotka liittyivät saman tien jäseniksi. Puheenjohtajaksi valittiin Hilja Vestberg, ja kokoontumispaikaksi vuokrattiin Kauppapuistikko 4:stä pari huoneistoa. Klubi kokoontui vain kerran ennen vapaussodan alkamista, mutta ehti mukaan suunnittelemaan miesklubin kanssa jääkärien vastaanottoa.

Aikuvuosien tärkein tavoite oli tyttöjen koulutus. Toukokuussa 1919 Naisklubi päätti perustaa Vaasaan kotitalous- ja käsityökoulut. Jo seuraavana vuonna valtioneuvosto antoi talouskoululle perustamisluvan. Koulun toiminta alkoi vauhdikkaasti, ja useana vuotena haki-

Vaasan Suomalaisen Naisklubin 100-vuotishistorian toimitustiimi: Pirkko Koskiahde (vas.), Maisa Mattila, Katja Jokinen, Pirkko Riipinen, Seija Lähdemäki ja Terttu Jokinen.

joita oli enemmän kuin voitiin ottaa. Tilojen käytyä ahtaiksi Naisklubi päätti vuonna 1932 rakentaa uuden rakennuksen. Se rahoitettiin keräysvaroin sekä valtion perustamis- ja voutuisen valtionavun avulla.

Uuden koulun vihkiäisjuhla oli toukokuussa 1935. Vieraita tuli ympäri Suomen, ja Vaasa-lehti omisti etusivun vihkiäisille.

Syksyllä 1939 koulu luovutettiin Suomen valtion käyttöön, ja joulukuussa siellä aloitti työnsä Puolustusvoimien Bakteriologinen Keskuslaboratorio. Viisi vuotta myöhemmin

maataloushallitus ilmoitti, että koulun toiminta voi alkaa. Tammikuussa 1945 koulutyö jatkui. Talouskoulun ylläpito päättyi vuonna 1989 keskiasteen koulutuksen uudistuessa.

Kieli ja kulttuuri ovat aina olleet tärkeitä naisklubilaisille. Jo vuonna 1919 he alkoivat toimittaa omaa Kerho-lehteä, ja se ilmestyi sotavuosia lukuun ottamatta 1950-luvulle. Lehden sisältö oli runsas ja vaihteleva. Tarinoita oli kaikilta elämäniloilta, naisasia tuki yksi pääaiheista.

100-VUOTISJUHLAKUTSU

Vaasan Suomalainen Naisklubi ry on perustettu 15.1.1918. Sadassa vuodessa on tapahtunut paljon. Historiikkiimme olemme koonneet vaiheita tältä ajalta. Kirjassa kuvataan sanoin ja kuvin klubin ahkerien naisten tavoitetta tyttöjen ja naisten koulutuksen kehittämiseen, osallistumista yhteiskunnallisiin asioihin ja haavetta oman vanhusten talon rakentamiseen.

Sata vuotta on tehty työtä – ja syksyllä on JUHLAN AIKA! Sitä vietämme Vaasassa 19.–21. lokakuuta Minna Canth -seminaarin merkeissä. Juhlamme ohjelma ilmoittautumisineen on sivulla 47.

Tervetuloa.

Seija Lähdemäki, puheenjohtaja

Vaasan Suomalaisen Naisklubin 100-vuotishistoria ilmestyi tämän vuoden tammikuussa.

Naisklubi on ollut myös aloitteellinen yhdistysten perustaja. Vuonna 1919 se perusti Lotta-Svärd-yhdistyksen itsenäiseksi yhdistykseksi ja hieman myöhemmin Mannerheimin Lastensuojeluliiton suomalaisen osaston. Suomenkielisen teatterin perustaminen niin ikään juontaa juurensa Naisklubista, ja suomalaisen osuuskaupan perustamiseen se osallistui.

Oman kuoron Naisklubi perusti vuonna 1928. 1940-luvulla kuoro irtaantui itsenäiseksi ja toimii edelleen.

Vanhusten hyvinvointi on ollut alusta lähtien naisklubilaisten sydäntä lähellä. Jo vuonna 1928 Hilja Vestberg teki aloitteen omasta kukkasrahastosta, jonka tuloilla rakennettaisiin koti vanhoil-

le, yksinäisille ja turvattomille naisille. Vanhainkoti Liedon rahasto perustettiin seuraavana vuonna. Klubin jäsenet uurasivat vuosikymmeniä Liesitalon hyväksi: järjestivät arpajaisia, juhlaa, ohjelmallisia illanviettoja, muotinäytöksiä, tanssiaisia ja kirkkokonsertteja. Vihdoin vuonna 1974 talo valmistui Kauppapuistikko 4:ään. Talossa on 42 huoneistoa.

Kun talouskoulun toiminta loppui, ja sen kiinteistö myytiin Vaasan kaupungille, hankittiin varoilla vanhuksille As Oy Purssi, jossa on 11 asuntoa.

Molemmista taloista Naisklubi vuokraa kohtuuhinnoin asuntoja ensisijassa ikääntyville naisille. Klubilaiset järjestävät heille myös virkistystoimintaa ja apua ja vieraillevat säännöllisesti heidän luonaan.

Satavuotispäivänsä kunniaksi Vaasan Suomalainen Naisklubi julkaisi tammikuussa juhlaohjelman, joka antaa hyvän läpileikkauksen klubin monipuolisesta toiminnasta. Kirjassa kerrotaan sanoin ja kuvin ahkerien naisten tavoitteista naisten koulutuksen kehittämiseen, osallistumisesta yhteiskunnallisiin asioihin ja ponnisteluista vanhustalojen rakentamiseen. Kirjasta välittyy toimivien naisten idearikkaus, aloitteellisuus, peräänantamattomuus, yhteenkuuluvaisuus ja hengen palo.

Naisklubin jäsenillä on vahva usko ja luottamus, että klubi elää ja kukoistaa seuraavat sata vuotta, sillä sitä tarvitaan kasvavassa määrin. Eikä yhdistystoiminta vain ota, vaan antaa suunnattomasti. •

*Kaikkaa kaunista kesään
Kultakeskus Outletista!*

KOHINOOR
Ikuista kauneutta vuodesta 1918

Toivottu uutuus!
Valerie
CUSHION

100
KULTAKESKUS

Kultakeskus 100v
-juhlalaatikossa

LEIVOSLAPIO
69€
391-605
Chippendale

TAPIO
teräsaterimet
TAPIO HAARUKAT
JA VEITSET
12 OSAA
99€

0,44 H/VS
1995€
033-263V-44

0,18 H/VS
795€
033-264V-18

0,30 H/VS
1695€
033-263V-30

KULTAKESKUS
OUTLET
Kauppakeskus Goodman
arkisin 9-20 la 9-18 su 12-18
puh: 040 455 5545

TÄLLÄ KUPONGILLA
Yksi normaalihintainen tuote
-30%
Voimassa Kultakeskus Outletissa
31.7.2018 asti

Marjaliisa Hentilä,
Matti Kalliokoski, Armi Viita

UUDEN AJAN NAINEN – HILJA PÄRSSISEN ELÄMÄ

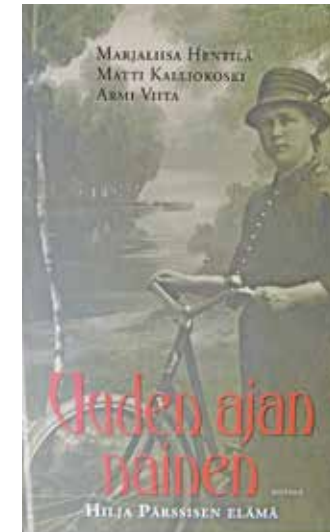
Siltala 2018

Hilja Pärssisen elämäkerta on loistava avaus vuoden 1918 tapahtumiin ja työväen naisliikkeen historiaan; osuahan hänen vaikuttavin kautensa 1900-luvun alkuun työväen- ja naisasialiikkeen nousuun. Kirjassa vilahtavatkin tutut nimet: Maikki Friberg, Tekla Hultin ja Lucina Hagman.

Hilja Pärssinen oli papin tytär ja kouluttautui opettajaksi. Työväenliikkeelle hän syttyi Viipurissa, jossa ryhtyi kohentamaan työläisten oloja raittius- ja työväenliikkeessä.

Työväenliikkeen ihanteet ja Pärssisen oma elämä kulkivat käsi kädessä. Opettajana hän näki köyhälistön ja työläisten koulunkäyntivaikkeudet. Hän ajoi jo varhain yhtäläistä peruskoulua, mutta ei aluksi kannattanut korkeakoulutusta työläisperheiden lapsille, koska pelkäsi sen tekemän heistä porvareita. Hän ajoi voimakkaasti työolojen parantamista niin naisille kuin miehille ja äitiyslomaa naisille. Hän kannatti kahdeksan tunnin työpäivää, mihin sai tukea Lucina Hagmanilta. Tuki maksoi Hagmanille hänen poliittisen uransa.

Naisiasialle Hilja Pärssinen heräsi, kun hänen oma kotiapulaisensa tuli raskaaksi, ja hän oivalsi yksinäisten äitien vaikeudet. Hän ajoi äideille äitiysavustusta ja kätilöpalveluita, sillä kolme neljästä naisesta synnytti tuolloin ilman kätilön apua. Hilja Pärssisen suurtyö oli kuitenkin yksinäisten äitien aseman parantaminen ja Ensisikodit, joiden eteen hän teki pohjatytöitä lähes 30 vuotta.

Kunnian korjasi puoluetoveri Miina Sillanpää.

Myös Hilja Pärssisen merkitys työväenliikkeen aatteellisenä naisjohtajana on unohtettu. Hän tunsikin kansainväliset johtavat sosialistinaiset Clara Zetkinin ja Aleksandra Kollontain. Kun hänen sosialistitoverinsa Väinö Tanner piiloutui maan alle, hän vaati päästä ministeriksi Otto Ville Kuusisen kansanvaltuuskuntaan. Eduskuntaan Hilja Pärssinen oli päässyt jo vuonna 1907 ensimmäisten sosiaalidemokraattisten naisten joukossa. Sosiaaliministerinä hän ei ollut kauan, sillä punaisten hallinto kaatui jo parin kuukauden päästä ja hän joutui Hämeenlinnan vankilaan. Pärssisen valovoimaisuutta poliittikkona kuvastaa se, että hän pääsi kansanedustajaksi sosialistien riveistä toistamiseen vankeutensa jälkeen.

Kirjan tekijät vihjaavat, että Pärssisen vallankumouksellisuuden taustalla olisi ollut muitakin kuin ideologisia syitä, esimerkiksi rakkaussuhde kansanvaltuuskunnan ministeri Lauri Letonmäkeen.

Elämäkerran tekijät, historioitsija Marjaliisa Hentilä,

kirjaviisaat

toimittaja ja tietokirjailija Matti Kalliokoski ja omaisten edustaja Armi Viita ovat tehneet niukasta materiaalista kiinnostavan ajankuvan. Hilja Pärssinen kirjoitti itse paljon lehtiin, mutta hänen yksityiselämästään ja vaiheistaan Venäjällä maanpaossa ei ole juuri dokumentteja. Elämäkerta pitäytyy asiassa: kohteen henkilökohtaiset tragediat ovat aistittavissa, mutta sivujuonena. Pärssisen avioliitto oli ristiriitainen ja lapseton, mutta hän otti kasvattilapsekseen erään vankitoverinsa tyttön. Myös opiskeluaikojen ystävä Kyösti Kallio näyttäytyi ristiriitaisessa valossa.

Vaikka Hilja Pärssinen irtisanoutui kommunisteista toisella kansanedustajakaudellaan, hän toivoi vasemmiston yhdistyvän sosiaalidemokratian alle. Emme tiedä, mitä hän olisi valinnut toisen maailman sodan jälkeen, kun kommunistit laillistettiin, sillä hän kuoli 59-vuotiaana vuonna 1935.

Kirja julkistettiin Naisien päivänä. Sen toi Hilja Pärssinen toi Suomeen 1910.

– Leena Hietanen

Minna Maijala

KULTAKAUDEN MAANALAINEN VASTARINTA

Otava 2017

”Mitkä oli aseet? Mitkä oli ase-
tehtaat? – Kynät oli keihäinä,
sanat kuulina suhisivat, kirjat
pommeina putosivat.”

Näin kirjoittaa vuonna 1899
Juhani Aho Katajainen kansani

Jatkuu seuraavalla sivulla.

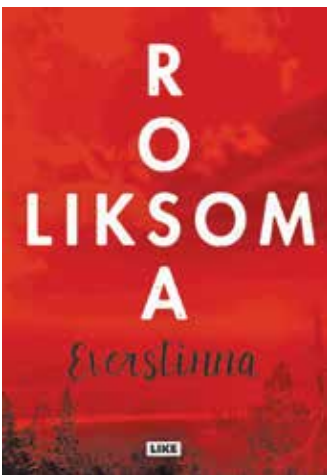
-teoksessaan, jota Minna Maijala muun muassa siteeraa kirjassaan Kultakauden maanalainen vastarinta. Kirja kuvaa Suomen kultakauden taiteilijoiden, kirjailijoiden ja toimittajien harjoittamaa sinnikästä vastarintaa Venäjän sortotoimia vastaan, joiden katsottiin tukahduttavan maassa tapahtuvan kehityksen.

Kirja kertoo, kuinka vastarinta piilotettiin symbolien ja allegorioiden avulla taiteeseen. Sensuuri ei useinkaan löytänyt piiloviestiä varsinkaan runoista, joita Juhani Aho, Eino Leino, Ilmari Kianto, Larin-Kyösti ja monet muut suolsivat ajankoh- taisista aiheista lehtiin ja kirjoihin.

Naisiakaan ei ole unohdet- tu. Lucina Hagman perusti yh- distyksen naisten kansanvalis- tustyöhön, Tekla Hultin kirjoitti rohkeasti lehtien lakkautusran- gaistuksia uhmaten ja Maikki Friberg keräsi matkoillaan kan- sainvälistä huomiota Suomelle. Kuvataiteilijat, muun muassa Albert Edelfelt, Eero Järnefelt, Akseli Gallén-Kallela, Pekka Halonen ja Venny Soldan-Bro- felt, maalasivat, Jean Sibelius sävelsi ja lehdistön ja yliopis- ton edustajat kokoustivat, kir- joittivat ja toimivat uransa me- nettämisen uhalla. Rakennettiin upea Suomi-paviljonki Pariisin maailmannäyttelyyn, kärsittiin lehtien lopetukset, maastakar- koitukset ja vankeudet.

Suomessa vallitsi ihmeelli- nen yhteishenki, joka tosin jo ennen 1. sortokauden loppua alkoi rakoilla. Sivistyneistö ei ymmärtänyt koko kansan toi- veita.

Minna Maijala onnistuu luomaan kirjassaan ajasta todel- lisen jännitysnäytelmän, mitä se todellisuudessa olikin. Ihmetyt-

tää, miten tuona aikana ennen puhelimien yleistymistä, puhu- mattakaan somesta, tieto levisi hetkessä ja erilaisia lähetystöjä oltiin saattamassa ja vastaan- ottamassa tuhansien ihmisten voimin. Kokoonnuttiin sekä julkisesti että salaa. Sensuuri piti painokoneet piilossa. Ei pa- hemmin kyselyt uskalletaanko, vaan tehtiin.

Kirjasta huokuu syvä into, jopa kiihko, millä suomalaiset vastustivat venäläistämistä. Isänmaallisuus ei ollut sulkeu-

tunutta ja muiden kulttuurien pelkoa, vaan positiivista oman kulttuurin ja kielen arvostusta. Haluttiin myös osoittaa, että Suomi kuuluu länteen ja on oi- keutta puolustava maa, mitä ei Venäjästä aina voinut sanoa.

Luulin tietäväni tuosta ajas- ta, mutta tämä kirja on todelli- nen runsaudensarvi. Tarkkojen faktojen lisäksi kerrotaan hen- kilöiden tunteista, ajatuksis- ta, peloista ja onnistumisista. Kaipaen nykypäivään tällais- ta innostusta! Minna Maijala kirjoittaa historiaa jännittäväl- lä ja helppolukuisella tavalla. Aioin viedä kirjan lukiolai- sen lapsenlapseni pöydälle.

– Tuulikki Ritvanen.

Rosa Liksom

EVERSTINNA

Like 2017

”Isä teki minusta valkosen Suo- men tyttären, Eversti natsin. En häpeä kumpaakaan.”, summaa Rosa Liksomin kirjan päähenki- lö elämäänsä.

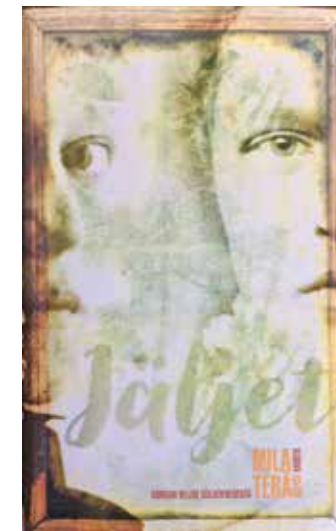
”Kirjallisuuden tehtävä ei ole viihdyttää, vaan käsitellä ihmisyyden peruskysymyksiä”, totesi Rosa Liksom (oikealta nimeltään Anni Ylävaara) kirja- messuilla. Taide on valppauden herättäjä.

Everstinna muistuttaa mei- tä, että Lapissa oli jatkosodan lopulla 150 000 asukasta ja 200 000 saksalaista sotilasta. Sak- salaisilla oli pohjoisessa lähes 200 vankileiriä, vankeja arviol- ta 30 000. Everstinnallakin oli kirjaamisvastuullaan ”Inahrin rajavartioston konttuurin” si- hteerinä 29 Inarin saksalaisleiriä ja lukuisia suomalaisten yllä-

pitämiä leirejä. Rovaniemellä oli saksalainen leipomo ja elo- kuvateatteri, Luftwaffen Lapin päälentokenttä ja huoltoasema. Rinnakkain elettiin arkea sodan keskellä, juhittiin yötöntä yötä ja pelattiin jalkapalloa. Tanssit- tiin Pohjanhovissa. Sota päättyi asukkaiden evakuoimiseen ja Lapin tuhopolttamiseen saksa- laisten perääntyessä.

Everstinna on Torniojoki- laakson murteella, meänkielellä kirjoitettu yhden yön monologi, jossa ikääntynyt minäkertoja käy läpi monipolvista elämään- sä: retkiä rakkaassa Lapin luon- nossa, tuhoavaa intohimoista rakkautta, yhteiseloa ja seura- piirijuhlia saksalaisten sotilai- den kanssa, väkivaltaista perhe- helvettiä. Kirja kertoo naisesta, jonka mieli järkkyy. Jolla on vahva elämänvoima sekä usko- maton selviytymisen ja uudistu- misen kyky.

”Mie olen elänyt muutaman viimeisen vuen niin tyyntä ja väsähtänyttä elämää, että mi- nusta tuntuu, ettei minua itteäni ole enää ette ole olemassa. Mat- ka minusta itteni sisäle vain kasuaa. Tuo katoamisen tunne on sekä kauhea että ihana. Jos siihen lisäthään ahistus ja tuska siitä, miten ihminen kohtelee maata, ilmaa ja vettä elikkä La- pin luontoa, joka on synnyttä- ny kaikki minun kirjat, niin mi- nun rintaa alkaa puristahmaan, syäntä polttelemaan ja minus- ta tuntuu, että hukun maailman paskhaan...Kaikkina aamuina oottelen Tuomasta. Ko kuulen sen askelheet porthailta niin minun sielu lämpenee ja syän oikein hyrähtää tyytyväisenä. Tuomas sytyttää tulen piissiin, kantaa lissää puita, keittää mul- le puuroa ja met praataama.”

Rosa Liksomin helmeilevä, aistinen, suora ja räpävitönkin meänkieli vietti ainakin minut ahmimaan kirjan tarinaa. Mie- lessä kimmahdellivat mielikuvat ja muistumat Annikki Karinie- mestä, jonka elämäntarina on minulle tuttu. Murre toimii etäännyttäjänä, tekee kerron- nasta fiktiivistä totuutta. Evers- tinna onkin tunnustus yli 30 kirjaa kirjoittaneelle lappilaisel- le kirjailijalle, jonka elämä on toiminut kirjan kehyksenä. An- nikki Kariniemi oli tuttu vieras hänen lapsuudenkodissaan. Kir- jat, esiintymiset luennoitsijana ja avoimet haastattelut olivat tehneet Annikki Kariniemestä aikansa julkiksen, joka kuului ja näkyi kulttuurijuhlissa ja leh- tien palstoilla. ”Mie kasusuin täyteen ikhään, semmoseksi vallasnaiseksi, paljon nähneek- si naarasuroshirveksi... joka kattoo jokhaista vastaan tulijaa semmosilla silmilä, että tämän syän meinaa pysähtyä.”

Loistokkaasti kirjoitettu tarina on kuitenkin vain osa *Everstinna* vaikuttavuudesta. Kirja on myös sumeilematon ja

pelottava kertomus ääriiliikkei- den voimasta ja imusta, ihmisen vallanhalusta ja toisen ihmisen alistamisesta epäihmiseksi. Se kertoo, kuinka kauheuksiin ja pahuuteen turtuu. Suojautuak- seen. ”Mie näin Ilksen tykönä kaiken, leirit, väkivallan, mur- hat ja tapot, likvitoinit ja vihan. Mie tiesin ja kaikki muukki Suomessa, jotka osasit lukea lehtiä, tiesit mitä natsit teke- vät.”, summaa Everstinna Sak- san ja Puolan matkan jälkeen.

Hurjaa tekstiä ja liiankin totta jokaisena päivänä eri puo- lilla maailmaa. Näinkin meille ihmisille käy. Kun silmien sul- keminen johtaa välinpitämättö- myyteen, lähestymme pahuu- den rajaa, epäinhimillisyyden vaaravyöhykettä. Henkinen ja fyysinen väkivalta vauri- oittaa sen kohdetta, tekijää ja todistajaa; hyväksikäytetystä tulee helposti hyväksikäyt- täjä, vaiennetusta vaientaja. Turtunut tai turrutettu mieli ei avaudu moraalisisille pohdin- noille tai empatialle. – Se, että lukijassa herää hämmäntävä empatia kirjan päähenkilöä kohtaan, kertoo kuinka syväl- le Rosa Liksom on Everstin- nan sielunelämään sukeltanut.

– Leena Rönkkö

Mila Teräs

JÄLJET

2017

Menin kuuntelemaan Mila Te- rästä viime syksyn Helsingin kirjamestuilla. En ollut lukenut häneltä mitään ja ihmettelin- kin, mitä uutta hän olisi löy- tänyt Helene Schjerfbeckistä.

Jatkuu seuraavalla sivulla.

Mila kertoi kokeneensa taiteilijan 150-vuotisjuhlanäyttelyssä Ateneumissa 2012 ihmeellisen tunteen: ”Jokin minussa liikahti, kun näin Schjerfbeckin rintakuvan portaiden yläpäässä – kun taiteilija katseli sieltä tulijoita nuo portaat voitaneena.”

Tästä alkoi viiden vuoden tutkimusmatka taiteilijan elämään ja töihin. Milasta tuntui kuin Helene olisi halunnut ilmaista, että hänen sisintään ei vieläkään tunneta kunnolla. Realismin alla on vielä paljon näkymätöntä kuten hänen töissäänkin.

En liioittele kun sanon, että päihdyin kirjan tekstistä. Lauseet ovat kuin helmiä, yhtä hiottuja ja kauniita kuin Helenen maalaukset. Tuntuu, että mitään keskinkertaista ei ole hyväksytty mukaan. Helenekin korjasi ja paransi töitään, teki niistä monia versioita eikä ollut juuri koskaan lopputulokseen tyytyväinen. Kirjasta huokuu kiinteä läheisyys taiteilijan ajatusmaailmaan ja työskentelytapaan, suruihin ja pettymyksiin, koko Helenen vaivalloiseen arkeen ja maalaamisen intohimoon, värien rakastamiseen, viivan herkkyyteen, pyrkimys yhä syvempään ymmärrykseen.

Kirjassa Helene viettää vanhuudenpäiväänsä Saltsjöbadenissa Ruotsissa, maalaa viimeisiä omakuviaan näkymättömänä seuranaan jo edesmennyt taiteilijatoveri Helena Westermark. Hänen kanssaan on mukava muistella elämää, olla välillä tässä päivässä ja välillä mielen sumussa. Taiteen tekeminen pitää Helenen elossa:

”Linnunrata kohisee selkärangassani, ulottuu käsiini, liituihini. Värit ovat avaimia kaikkiin lukkoihin tarvitaan vain muutama veto – ja ihminen on ihmeellisen vapaa. Paperi on kuin nimetön lumi, jonka sekaan jätän haparoivat tanssiaskeleeni.”

Kirja vie syvälle Helenen tunteisiin. Lukujen otsikoista selviää, missä vaiheessa elämää milloinkin ollaan, miten Helene saa taistella lapsuutensa lonkkavaurion, äitinsä, luomisen tuskansa, arvostuksen puutteen ja taiteellisen intohimensa kanssa. Elämä ei kohtelee häntä suopeasti.

Kirja elävöittää ja virkistää lukijansa. Se on kuin unenomainen maalaus tai juovuttavaa musiikkia. Se kylpee tunteiden virrassa ja koskettaa syvästi sielua.

Minulle tämä oli ehdottomasti vuoden paras ja kaunein kirja. Ihmettelen, miksi teos ei ole vuoden palkittujen joukossa.

– Tuulikki Ritvanen.

Maija Kauppinen, toim.

VALKOISIA VARIKSIA JA HELMIKANOJA

– Suomalaisen Naisliiton 110-vuotisjuhlakirja.

Suomalainen Naisliitto 2017

Naisten tasa-arvo, koulutus, siveellisyys, naispappeus, rauhanaate ja kansainvälisyys sekä oma lehti. Muun muassa nämä teemat kulkevat Suomalaisen Naisliiton 110-vuotisjuhlakirjassa läpi vuosikymmenten. Ne ja henkilöhistoriat etenevät vuorotellen, sujuvasti ja selväkielisesti. Yleinen ja yksityinen täydentävät toisiaan. Naisten Ääni -lehdet, pöytäkirjat ja henkilöarkistot ovat olleet erinomaiset lähteet.

Suomalainen Naisliitto syntyi 1907 osaksi nuorsuomalaista puoluetta, tosin yhteys vaihtui myöhemmin puolueettomuuteen. Perustajanaiset olivat kokeneita naisyhdistystoiminnan pioneereja. Vuosikokoukset, luentopäivät ja kesäjuhlat muodostivat alusta saakka toiminnan kestävän rungon.

Naisliiton perustaja-aktiiveista ja myöhemmistäkin jäsenistä suuri osa oli opettajia. Monen opiskelupaikka oli ollut Jyväskylän 1863 perustettu kansakoulunopettajaseminaari. Naisopettajat olivat yhteiskunnassa uusi itsenäisten naisten ryhmä. Opettajat olivat merkittävä osa kasvavaa keskiluokkaa. Heillä oli realistinen tuntuma suomalaisen yhteiskuntaan, sen pohjavirtoihin, ja tietämys ihmisten tarpeista.

Naisliiton esikuva on alusta saakka ollut kirjailija Minna Canth, hankin Jyväskylän seminaarin kasvatti ja suomalaisen kirjallisuuden merkittävä realisti jo 1880-luvulla.

Kansakoululaitoksen merkitys suomalaiselle naisliikkeelle tunnetaan. Opettajien tasa-arvon taustalla on mies, Suomen kansakoulun isä Uno Cygnaeus. Se näinä #metoo-aikoina unohdetaan.

Kirjan loppuosassa siirrytään Naisliiton alueelliseen toimintaan, historioihin ja henkilöihin. Ne osoittavat, miten itsenäisesti ja luovasti yhdistykset ovat toimineet ja vastanneet ajan vaatimuksiin. Liki kaikille yhteistä on ollut – ja on edelleen – naisten asumisen turvaaminen, koulutuksen tukeminen ja hyväntekeväisyystyö.

Opettajat olivat avainasemassa Naisliiton nopeassa laajentuessa. Yhdistyksiä perustettiin 1907 yli 70, ja jäseniä niissä oli noin 1500. Liiton johtoajatus ”valistus ja sivistys” muistutti sen koulujen tavoitetta.

Nykyään Suomalaisen Naisliiton toimivia yhdistyksiä on kuusi ja niissä jäseniä noin 580. Jäsenten ammatillinen rakenne on monipuolistunut. Toiminnan peruskaava on edelleen perinteikkäästi sama, miksi se alkuvuosina muotoutui. Mutta yhteiskunta on muuttunut, ja seminaarien aiheet peilaavat aikaamme. Oman lehden nimi on

Minna, ja Naisten Äänen verkkosivuilla julkaistaan tavallisten – ja merkittävimpimpienkin – naisten elämäkertoja.

Kirjan artikkelissaan historian tutkija Maritta Pohls pitää Naisliiton nykyisen toiminnan pilareina yhdistysten verkostoitumista ja varallisuutta, joka on testamenttien ja viisaiden sijoitusten ansiota. Oman lukunsa on saanut Opetusneuvos Hilja Vilkemaan Stipendisäätiö, jonka perustaja teki elämässään huikean luokkaretken. Köyhä, avioton lapsi pääsi kouluun aikana, jolloin ei ollut vielä oppivelvollisuuslakia, opiskeli yliopistossa, valmistui oppikoulun opettajaksi, toimi kansanedustajana ja kaupunginvaltuutettuna Helsingissä, oli vuosikymmeniä Naisliiton johtohahmoja ja testamenttasi liitolle omaisuutensa.

Tänä vuoden 1918 muistovuonna odotin kirjassa kerrottavan, miten liitto ja sisällissota sivuavat toisiaan. Ehkä kaikkea ei ole merkitty pöytäkirjoihin, ja ainakin osin Naisliiton yhdistysten toiminta keskeytyi. Oulun osaston pöytäkirjojen mukaan naiset järjestivät rahakeräyksen, joilla ostettiin vaatteita ja kenkiä niitä tarvitseville koululaisille. Osaston johto oli mukana perustamassa punaorpojen orpokotia. Vaasassa Suomalainen Naisklubi keskusteli 1918 Lotta Svärd -aatteesta, mutta päätyi perustamaan erillisen yhdistyksen.

Suomen Naisjärjestöjen perustama Naisten Työvalmiusliitto on jäänyt Lotta Svärd -yhdistyksen varjoon. Naisliitto oli siinä vahvasti mukana, samoin sen osastot, jotka kouluttivat naisia sota- ja kotirintaman töihin. Esimerkiksi Oulussa naisjärjestöt perustivat rintamamiehiä varten Solilasmajalan.

Kirjan nimen valkoiset varikset on vanha, miesten antama nimitys alansa ensimmäisille naisille, aikansa ”outolinnuille”, Heitä olivat muun muassa Suomen ensimmäinen filosofian naistohtori Tekla Hultin, Naisliiton ensimmäinen puheenjohtaja, sekä Suomen ensimmäisen eduskunnan 19 naista. Helmikanoiksi taas noret, radikaalit mieskuvataiteilijat kutsuivat 1970-luvulla alentuvasti taiteen parissa työskenteleviä naisia. Elämäkerrassaan Nyrkit savessa Essi Renwall tuiskaisee Ateneumin naisten olevan helmikanoja.

Mutta me naisliittolaiset esiinnyimme liiton 110-vuotisjuhlissa ylpeinä pukukoodin *smart casual with pearls* mukaisesti. Ja on helmet olleet Naisliiton perustajajäsentenkin kaulassa.

– Riitta Mäkelä.

MONIAMMATILLINEN KOULUTUS TIE TIIMITYÖSKENTELYYN

Oululaisen Tiina Tervaskanto-Mäentaustan väitöskirja terveysalan moniammatillisesta koulutuksesta on alansa ensimmäinen Suomessa.

Huhtikuussa Oulun ammattikorkeakoulun lehtori, TtM, KM **Tiina Tervaskanto-Mäentausta** teki historiaa: hänen väitöskirjansa Moniammatillinen koulutus lääketieteen ja terveydenhuollon tutkimukseen johtavissa koulutusohjelmissa on alansa ensimmäinen Suomessa.

Tiina Tervaskanto-Mäentausta on toisessa polvessa Suomalaisen Naisliiton Oulun osaston jäsen ja sen pitkäaikainen puheenjohtaja. Hänen äitinsä Maj-Lis Tervaskanto on Oulun osaston kunnia-puheenjohtaja. Tiinan perheeseen kuuluu aviomies ja viisi lasta.

Voisivatko ammattilaiset kohdata toisensa jo opiskeluvaiheessa, ennen työelämään siirtymistä? Kysymys alkoi kiinnostaa Tiina Tervaskanto-Mäentaustaa jo 1990-luvulla. Kun joukko pohjoismaisia korkeakouluja perusti vuonna 2001 moniammatillisen koulutusverkoston, johon myös Oulun ammattikorkeakoulu liittyi, hän päätti tutkia asiaa.

Päätöstä avitti Maailman terveysjärjestö WHO:n vuonna 1988 lanseeraama lause ”Learning together to work together for health”, yhdessä oppimisesta yhdessä työskentelyyn terveyden puolesta.

Tutkijaa innosti ja tuki työyhteisö koti- ja kansainvälisissä kehittämishankkeissa. Itse tutkimus lähti liikkeelle, kun Oulun yliopis-

Tiina Tervaskanto-Mäentausta väitöspäivänään 20. huhtikuuta kotipihallaan. – Kuva: Salla Vääräkangas.

ton lääketieteellinen tiedekunta ja Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysala käynnistivät yhteisiä koulutuspilotteja. Olen-naista oli myös verkostoituminen Oulun yliopistollisen sairaalan ja kaupungin hyvinvointikeskuksen kanssa.

Tiina Tervaskanto-Mäentaustan väitöskirja keskittyy yliopiston lääketieteen ja ammattikorkeakoulun terveysalan opiskelijoiden kansanterveyden moniammatillisen koulutuksen opetukseen ja harjoitteluun Oulun kaupungin hyvinvointikeskuksessa.

Tietoja opiskelijoiden moniammatillisesta oppimisesta ja asenteista sekä hyvinvointikeskuksen asiakkaiden kokemuksia kerättiin vuosina 2007–2015.

Vastausten mukaan opiskelijat oppivat työskentelemään yhdessä. Yhteiset työpajot jopa lisäsivät positiivisia asenteita tiimityötä kohtaan. Myös asiakkaiden palaute oli positiivista.

Palautteet antoivat uusia ideoita sekä koulutuksen että uusien, asiakaslähtöisten terveyspalvelujen kehittämiseen. Tämä on tärkeää, sillä asiakkaat muuttuvat senioriväestön määrän lisääntyessä.

Maamme ammattikorkeakouluissa opiskellaan kaikkiin muihin terveys- ja hyvinvointialan ammatteihin paitsi lääkäreiden, jotka valmistuvat yliopistoista. Valmistuttuaan erityisalojen ammattilaiset työskentelevät samassa työympäristössä ja hoitavat samoja potilaita.

Tiimityöskentelystä onkin tullut yhä tärkeämpää. Yhteiskunnan muuttuessa ihmisten ongelmat ovat monimutkaistuneet, eikä yksi ammattiryhmä pysty enää niitä ratkaisemaan.

Haasteita tuo myös Suomessa käynnissä oleva sosiaali- ja terveysalan uudistus. Tutkimus paljastaa, että tiimityö ja ammattilaisten välinen kommunikointi vähentää muun muassa vakavia potilasvahinkoja sekä parantaa hoidon ja palvelun laatua.

Väitöskirja *Interprofessional education during undergraduate medical and health care studies* löytyy osoitteesta http://jultika.oulu.fi/Record/isbn_978-952-62-1857-1.

Opetusneuvos Hilja Vilkemaan stipendisäätiö on tukenut tutkimustyötä. •

TASA-ARVO ENNEN, NYT JA HUOMENNA

Miten olette kokeneet tasa-arvon kasvatuksen kohteina ja kasvattajina? Millaisena näette tasa-arvon työelämässä tulevaisuudessa ja miten vaikutatte sen kehittämiseen?

Näistä kysymyksistä keskustelivat Torniossa Tasa-arvon ja Minna Canthin päivänä Perämeren Jätehuollon toimitusjohtaja **Tuija Ahrikkala**, Kemlin kaupungin projektipäällikkö **Hanna Alila**, Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirin johtaja **Riitta Luosujärvi** ja Simon kunnanjohtaja **Vivi Marttila** juontajien **Varpu Wiensin** ja **Lea Leminahon** johdolla. Tilaisuuden järjestivät Naisliiton Tornion yhdistys ja Meri-Lapin Akateemiset naiset.

KASVATUKSESTA keskustelijat totesivat, että jo syntymästä lähtien tytöistä kasvatetaan naisia ja pojista miehiä. Tytöt opetetaan olemaan hiljaa, kiltisti ja rauhallisesti. Poikia taas rohkaistaan riehumaan, metelöimään ja ottamaan tila itselleen. Lelut, leikit, kirjat ja vaatteet muokkaavat tietoisesti tai tiedostamatta tytöistä passiivisia, kilttejä ja avuliaita, mutta pojista aktiivisia, äänekkäitä ja vaativia. Jo lapsina he oppivat, että miehet puhuvat ja naiset kuuntelevat heitä.

Jotta tämä muuttuisi, molemmille sukupuolille tulisi antaa mahdollisuus kehittyä edellytyksensä mukaan.

KESKUSTELUN siirtyessä palkkatasa-arvoon kuultiin, että Islannin parlamentti on hyväksynyt lain, joka velvoittaa yksityisen ja julkisen sektorin työnanta-

Kukitetut panelistit Riitta Luosujärvi (vas.), Hanna Alila, Tuija Ahrikkala ja Vivi Marttila. – Kuva: Lea Leminaho.

jat maksamaan naisille ja miehille yli 25 hengen yrityksissä samaa palkkaa. Voimaan astuessaan laki tekee Islannista palkkatasa-arvon edelläkävijän.

Tästä ollaan Suomessa vielä kaukana. Tilastokeskuksen mukaan miesten mediaaniansio oli kaksi vuotta sitten 3 620 euroa kuukaudessa, naisten 2 821 euroa. Kymmenen viime vuoden aikana palkkaero on kaventunut vain muutaman prosentin.

Suomessa miesten ja naisten palkkaeron tasaamiseksi tarvitaan Islannin mallin mukainen palkkatasa-arvolaki.

TOKI KEHITYSTÄ tasa-arvoasioissa on tapahtunut. Keskuskaupakamarin mukaan naisia oli suurten suomalaisten pörssiyritysten hallituksen jäsenistä viime vuonna 33, keskiarvon 27 prosenttia. Kiintiövaatimuksista osa keskustelijoista totesi, että naisen etenemiseen tarvitaan kiintiöitä, toisten mielestä riittää, että pätevin saa paikan.

MYÖS johtamiskäytännöjen eroissa mielipiteet jakautuivat.

Eräiden mielestä nainen voi menestyä työelämässä, kun hän

oppii olemaan naisellisella tavalla luja ja kääntää miehiset toimintamallit itselleen sopiviksi. Hänen ei siis tarvitse olla ”kova luu”, joka osaa tehdä nopeita päätöksiä ja viedä läpi muutoksia, vaan hän voi edustaa pehmeämpiä arvoja. Tosin naisen tulee perustella päätöksensä enemmän kuin miesjohtajan, jotta häntä ei pidettäisi ”veemäisenä ämmänä”.

Myös naisissa itsessään voi olla vikaa toimiessaan toisiaan vastaan ja estäessään kanssasaisaren etenemisen.

Väite, että naiset ovat miehiä parempia johtajia, vaihtui lopulta ajatukseen, että sukupuolen sijaan siihen vaikuttaa koulutus, näkemys ja aatteet. Naiset voivat olla huonoja tai hyviä johtajia samoin kuin miehet.

SUOMESSA ON LAKEJA, asiamiehiä ja tasa-arvosuunnitelmia, jotka takaavat, ettei sukupuolen perusteella syrjitä. Keskustelun lopuksi pohdittiinkin, miten paljon tasa-arvoa pitää vaatia, että naiset ovat tyytyväisiä? Jo nyt he ovat valloittaneet yliopistot. Tuleeko päivä, että miehet tarvitsevat naisia enemmän tasa-arvolakeja ja -asiamiehiä? •

KOONNUT: MAIJA KAUPPINEN

Naistoimittajien Kellokas 2017

on kuntataloustoimittaja **Eeva-Liisa Hynynen**. Kellokasvalinta perustuu hänen Kittilä-uutisoitintensa ja sen yhteiskunnallisiin vaikutuksiin.

Julkistamistilaisuudessa Eeva-Liisa Hynynen kertoi ryhtyneensä tutkimaan Kittilän kunnanvaltuuston pöytäkirjoja neljä vuotta sitten saatuaan vihjeen siitä, ettei kunnan päätöksenteossa kaikki ollut kohdallaan. Työparikseen hän sai rikos- ja prosessioikeuden emeritusprofessori **Pekka Viljasen**. Suomen Kuvalehti alkoi julkaista laittomuuksia – juttuja on julkaistu jo yli sata. Heidän sinnikkään työnsä tuloksena Suomi sai viime vuonna ”Lex Kittilän”, joka antaa valtiovainministeriölle mahdollisuuden puuttua tilanteisiin, joissa kunta on poikkeuksellisesti hallinnollisissa vaikeuksissa.

Kellokastilaisuuteen osallistuivat Journalistiliiton puheenjohtaja **Hannele Aho**, Suomen Kuvalehden päätoimittaja **Ville Pernaa** ja Pekka Viljanen. Päähenkilöä, Eeva-Liisa Hynystä, ei saanut turvallisuussyistä kuvata, sen sijaan Kelloa, johon hänen nimensä on kaiverrettu, sai. Kaikkiaan nimiä kellossa on jo 45.

– Teksti ja kuva: Maija Kauppinen.

100 tasa-arvotelle NNKYn tunnustuspalkinto

Naisjärjestöjen Keskusliiton, NJKYn, ja tasa-arvoasiain neuvottelukunnan, Tanen, vuosina 2016–17 toteuttama 100 tasa-arvotekoa -hanke sai tämän vuoden Suomen NNKY-liiton tunnustuspalkinnon, 10 000 euroa.

Ja sai ansaitusti, sillä hanke sai Suomen itsenäisyyden juhluvuonna laajasti huomiota julkistaessaan 124 tasa-arvotekoa eri puolilta Suomea. Niiden joukossa oli kaksi Suomalaisen Naisliiton tekoa: Oulun osaston järjestämä yleisötilaisuus Rauha, tasa-arvo ja ihmisoikeudet

sekä Naisliiton talkootyönä tehty 110-vuotisjuhlakirja Valkoisia varikseja ja helmikanoja.

Tunnustuspalkinnon antoi Maailman NNKY-päivänä 24. huhtikuuta yhdistyksen pääsihteeri **Anne Pönni** (kuvassa kolmas oikealta) ja sen vastaanottivat hankkeen NJLKn pääsihteeri **Terhi Heinilä** (oik.), hankkeen projektipäällikkö **Liisa Ketolainen** (vas.) vierellään Tanen pääsihteeri **Hannele Varsa** ja hankkeen kunniatoimikunnan puheenjohtaja, presidentti **Tarja Halonen**.

– Teksti: Maija Kauppinen
Kuva: Mari Hyttinen.

Feminismi – kirosanako?

Suomalaisen Naisliiton Helsingin yhdistys on perustanut Feministisen keskustelupiirin pähkilemään, mistä feminismissä on kyse. Tarttuuko se ja voiko siihen kuulla?

Ensimmäinen keskustelutilaisuus käynnistyy Aurorankadulla elo-syyskuun tuntumassa. Tarkka ajankohta ilmoitetaan loppukesällä jäsenkirjeissä ja yhdistyksen verkkosivuilla.

Jos olet kiinnostunut, lue jo kesän aikana etukäteen **Maryam Abdulkarimin** ja **Eveliina Talvitien** kirja *Noin 10 myyttiä feminismistä*, SKS 2018. Piiriin ovat tervetulleita kaikki, joilla on avoin mieli. Tule mukaan tuulettumaan!

Oikaisu

JuhlaMinnan Kirjaviisaissa Kati Hiekkapellon Tumma-romaanin esitteli Marianna Rossi, ei siis Marianne Rossi.

Juhlavuoden kunniaksi perheomenapuu

Vaasan Suomalainen Naisklubi istutti 100-vuotisjuhlavuotensa kunniaksi perheomenapuuun talonsa pihaan. Koska omenapuu elää vanhaksi, se voi nähdä klubin 200-vuotisjuhlant. Siihen mennessä puu on tuottanut 5 000 kiloa omenia. Vaasan klubilaiset lupaavat, että vuonna 2118 he lähettävät kuvan omenapuuvanhuksesta Minna-lehteen.

Istutuskuvassa Naisklubin puheenjohtaja **Seija Lähdemäki** lapion varressa avustajinaan, varainhoitaja **Pirkko Koskiahde** ja varapuheenjohtaja **Soile Hakola**. Vieressä alan ammattilainen klubin jäsen **Leila Roininen**.

– Teksti ja kuva: Marjatta Bkörknäs.

Naisten ääniä kirjana

Lahtelainen **Leena Sorvali** on kirjoittanut kaksikymmentäyksi tarinaa Naisten Ääneen ja julkaissut ne nyt *Elämä käsissä* -kirjana. Useimmat näistä naisista Leena tuntee henkilökohtaisesti tai mutkan kautta. Hän sanoo halunneensa kirjoittaa naisista, jotka eivät ole paistatelleet julkisilla estradeilla, mutta ovat kukin omalla alallaan tehneet uraa uurtava työtä ja toteuttaneet unelmiaan. Viimeisen tarinan on kirjoittanut **Esa Juurola** vaimostaan **Ullasta** ajatellen, että jokaisen menestyvän naisen takana on mies. Kirjaa saa tilaamalla kirjakaupoista, verkkokaupoista sekä E-kirjana.

– Teksti: Tuulikki Ritvanen

Huulipunavaihtoviikko Helsingissä

Talven nahistuneisuus jäi taakse, kun Hiussalonki Peilin omistaja **Timo Mäkinen** hemmotteli Helsingin naisliittolaisia kauneus- ja hyvinvointi-illassa huhtikuussa. Runsaslukuinen joukko sai kokeilla nykyaikaisia ihonhoitomenetelmiä ja testata uusia huulipunäsävyjä.

Hiussalongissa on kymmenen kampaajan tuolia, joita kampaajat vuokraavat yksityisyrittäjinä. Kauneuspalveluista vastaa **Anne Jokisen** kauneushoitola Rosa di Roma.

Helsingin yhdistys on omistanut Fredrikintorin liiketilan Helsingin keskustassa vuodesta 1923, jolloin osasto osti sen kokoustilakseen. Jo neljä vuotta myöhemmin se oli taloudellisista syistä annettava vuokralle. Hiussalonki Peili on ollut vuokralaisena 20 vuotta.

Paikalla ollut jäsenistö oli erittäin tyytyväinen illan antiin. Kaunis turhuus toi virkistävää vaihtelua jäseniltoihin. Kuvassa kosmetologi **Kyllikki Biudet** testaa Nanopore-laitetta **Tarja Salinin** ihoon ja **Vanamo Seppä** ikuistaa tapahtumaa.

– Teksti Leena Hietanen. • Kuva: Merja Talkamo

Tapaaminen 50 vuoden jälkeen

Kaisaniemen ajankohtaisseminaarin yleisö sai todistaa helmikuussa riemullista tapaamista, kun **Birgitta Kervinen** (oik.) ja **Annika Örn** näkivät toisensa. Edellisestä kerrasta oli peräti 50 vuotta. Birgitta oli tullut Kaisaniemeen kertomaan urheilujohdajaurastaan, Annika taas Tornion näkemään ja kuulemaan koulutoveriaan.

– Teksti ja kuva:
Maija Kauppinen.

Historiallinen naistyyppi

Naisliiton Helsingin yhdistyksen pikkujoulussa yhdistyksen bridgekerho lahjoitti Naisliitolle historiallisen tyynyn. Bridge-kerhon jäsen **Anja Nurmela** kertoo löytäneensä tyynyn Galleria Pirkko-Liisa Topeliuksesta, jossa oli **Hannele Helkaman** ja **Harriet Nyholm-Pasternakin** yhteisnäyttely *Sata vuotta Suomen itsenäisyyttä*. Hannele Helka-

Leivoksia design by Ellinor Ivalo

Vuosi sitten Naistenpäivän juhliksaan Hämeenlinnan naisliittolaiset antoivat päivän järjestämisen kiertokapulan Hämeenlinnan Sotilaskotiyhdistykselle. Vihreät sisaret ottivat tehtävän tosissaan ja järjestivät yhdistyksen puheenjohtajan **Liisa Suomilammen** ja sihteeri **Kirsi Heikkilän** johdolla Parolannummelle sotilaskotiinsa huppean illan, jonne kutsuivat kaupungin naisjärjestöt. Myös kahvitusta oli tavanomaisesti juhlallisempaa, sillä sekä Sotilaskotiliitto että Hämeenlinnan sotilaskoti täyttävät tänä vuonna sata vuotta. Tarjoilun kruunasivat leivokset, joita koristi sisustussuunnittelija Ellinor Ivalon suunnittelema merkki.

Ellinor Ivalo on ollut tärkeä nainen myös Suomalaiselle Naisliitolle, sillä hän yksi niistä kymmenestä valistuneesta naisesta, jotka johtivat Naisliittoa sen alkuvuosina.

– Teksti: *Maija Kauppinen.* Kuva: *Kirsi Heikkilä.*

Surku lappilaista naishahmoa

Tornion yhdistyksen lukupiiriin tavoitteisiin kuuluu tutustua lähinnä lappilaisiin, ajankohtaisiin naiskirjailijoihin. Eniten keskustelua lukupiirissä ovat herättäneet **Minna Rytisalon** Lempi, **Ritva Elina Pylvään** Alisa ja **Rosa Liksom**in Everstinna. Surku on lappilaista naishahmoa! Suosituin on ollut **Tuula Väisäsen** historiallinen romaani Ida, joka si-joittuu Pohjois-Norjaan.

Maaliskuussa kemiläinen kirjailija **Ritva Kokkola** (kuvassa) kertoi kirjastaan Johanneksen puu. Teos on surullinen tarina nuoren, elämänsä haluisen pojan sairaudesta, mutta tärkeä. Jokaisen ihmisen elämä, lyhyt-kin, on aina kokonainen elämä.

– Teksti: *Raili Ilola.*

ma oli maalannut muotokuvat kaikista miespresidenteistämme kukon hahmossa ja **Tarja Halosesta** kanana. Harriet Nyholm-Pasternak oli kättanut illallispöydän, jossa oli osio jokaiselle vuosikymmenelle. Vuoden 1917 tuolissa oli kaikkien niiden 19 naisen nimet, jotka oli valittu kymmentä vuotta aikaisemmin ensimmäisinä naisina Suomen senaattiin,

sekä listan laatineen historioitsijan, **Aura Korppi-Tommo-**lan nimi. Anja Nurmela kysyi taiteilijalta, voisiko hän ostaa tyynyn Suomalaiselle Naisliitolle, mihin tämä vastasi, että niin arvokkaalle yhdistykselle hän lahjoittaa tyynyn. Galleristi oli samaa mieltä.

– Teksti ja kuva:
Merja Talkamo.

VAASAN SUOMALAISEN NAISKLUBIN 100-VUOTISJUHLA

Suomalaisen Naisliiton Minna Canth -juhlaseminaari ja Vaasan Suomalaisen Naisklubin 100-vuotisjuhla 19.–21. lokakuuta Vaasassa, Vaasan kaupunginteatterissa

OHJELMA

PERJANTAI

19.00 Myrskyluodon Maija Vaasan kaupunginteatterissa

LAUANTAI

12.00 Tervehdysten vastaanotto Peilialissa

13.00 Puheenjohtajan tervehdys, puheenjohtaja *Seija Lähdemäki*, Vaasan Suomalainen Naisklubi Musiikkia, Vaasan Oopperakuoro, *Anni Ylikallio*, viulu ja *Anton Ylikallio*, sello
Kaupungin tervehdys, sivistystoimen johtaja *Christina Knookala*
Historian helmiä, filosofian tohtori *Katja Jokinen*
Kahvitarjoilu
Yhteiskunnan hyvinvointi lähtee kotiemme hyvinvoinnista, professori *Liisa Keltikangas-Järvinen*
Musiikkia, *Anni ja Anton Ylikallio*
Tasa-arvoinen yhteiskunta, europarlamentaarikko *Mia Petra Kumpula-Natri*
Päätössanat, Suomalainen Naisliitto
Maammelaulu

19.00 Iltajuhla Royal Vaasan ravintola Centralissa

Tervetulomalja
Puheenjohtajan tervehdys
Alkuruoka
Musiikkia, *Anni ja Anton Ylikallio*
Puhe Naiselle, professori *Tommi Lehtonen*
Pääruoka
Vaasan Jaakkoon tarinoota, *Terttu Jokinen*
Musiikkia, *Anton Ylikallio*
Ansiomerkkien jako
Jälkiruoka
Pyydytyt puheenvuorot
Tanssiesitys, *Vasamattaret*

SUNNUNTAI

10.00 Suomalaisen Naisliiton syyskokous Royal Vaasan ravintola Centralin kabinetissa

Seminaariin ja syyskokoukseen osallistuminen maksaa 15 euroa. Hintaan sisältyvät Minna Canth -seminaarin väliaikatarjoilu ja kokouskahvit. Maksu Naisliiton tilille FI28 1574 3000 0239 35 viimeistään 15.9., maksuviite 20242. Juhlailallinen maksaa 47 euroa. Maksu Naisklubin tilille FI 28 152835 00105130 viimeistään 15.9.2018, maksuviite 1520. Teatterilippu maksaa 30 euroa. Sen samoin kuin huoneen jokainen maksaa suoraan Royal Vaasa -hotelliin. Huonehinnat: 1 hh 73 e, 2 hh 83 e. Sitova ilmoittautuminen yhdistyksittäin Naisklubille 15.9. mennessä sähköpostilla pirkko.koskiahde@gmail.com tai puhelimitse 041 447 00212.

Kerro ilmoittautumisen yhteydessä kaikki tilaisuudet, mihin osallistut, huonetoivomus ja huonetoiveri sekä mahdollinen ruoka-allergias. Onnitelut ja muistamiset tilille FI11 1528 3500 2657 77.

HÄMEENLINNA – NAISTEN KAUPUNKI

SUOMALAISEN NAISLIITON KESÄJUHLA 9.–10. KESÄKUUTA 2018 HÄMEENLINNASSA

OHJELMA

LAUANTAI

- 11.00 Tasolounas Museo Militarian Tykkihallissa, Vanhankaupunginkatu 19
- 12.00 Tervetuloa Hämeenlinnaan, puheenjohtajat *Leena Ruusuvuori*, Suomalainen Naisliitto ja *Maija Kauppinen* Naisliiton Hämeenlinnan yhdistys
Päivän aforismi, kirjailija *Maija Paavilainen*
- 12.15 Museo Militaria esittyy, museonjohtaja *Miia-Leena Tiili*
Kierros Museo Militariassa
- 13.30 Munkkikahvit Museo Militarian Tykkihallissa
- 14.00 Bussiretki Parolannummelle, Hattulaan ja Aulangolle
Sibeliuksen metsä, *Eeva Kunnas*, huilu
- 16.00 Tauko
- 17.00 Paneeli Hämeenlinna – naisten kaupunki Raatihuoneen valtuustosalissa, Raatihuoneenkatu 15.
Keskustelijat: Hämeenlinnan kaupungin sivistys- ja hyvinvointijohtaja *Päivi Raukko*, kaupungin valtuutettu, yrittäjä *Helena Lehtonen*, Vekkalikenteen toimitusjohtaja *Karoliina Frank*, lyseon rehtori *Pieta Tukkimäki-Hildén*, Militarian johtaja *Miia-Leena Tiili* ja GalleriaKoneen toiminnanjohtaja *Sirpa Taulu*. Juontajana sosiaalineuvos *Ritva Karinsalo*
- 18.30 Hämeenlinnan kaupungin vastaanotto, Raatihuoneen juhlasali
Kaupungin säveliä, *Eeva Kunnas*
Hämäläisherkkua Raatikellarissa, food designer *Pirjo Päivärinta*
Serenadi naisille, *Hannu Riihivaara*, baritoni ja *Iina Harjula*, piano
Itaruno, lausuja *Tuula Salin*

SUNNUNTAI

- 9.15 Aamuvienitys rantapuistossa, asahi-ohjaaja *Kaarina Hauskala*
- 10.00 Quo vadis, Suomalainen Naisliitto, Vaakunan luentosali
Jäähyväislaulu
- 12.30 Hämeenlinna tutuksi: Hämeenlinnan taidemuseo, Sibeliuksen syntymäkotina ja/tai puisto, Vankila-museo, Laurell'in konditoriakahvila